

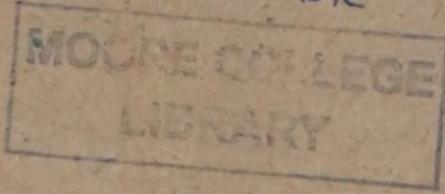
DORE MOORE

DORE MOORE

DORE MOORE

DORE MOORE

226.05995 BIC

MOORE THEOLOGICAL COLLEGE LIBRARY

3 2042 10026425 2

A. Capell
13. 4. '23

À LEOI-HUHUI.

—o—
MATTHEW i, 18.

18 Jesus Christ mo vora vomai mere *naha*. Lui Joseph mo tau goro Meri gahorana be, tau ro he toga te vagata-gale te tau mo sigei, mo leo ve mo tino gina Vui Gogona. 19 Ko i Joseph tamai netune, *na* hava na tanaloi, hi taran tea vena sere vohoginie, tau mo lado vena tauvohogi rorono ginie. 20 Ne lun mo ladolado hurie tau mo sigei, leo, a Angel noi Lord, mo vagaweteginie lawea lo boborea, mo veve vena, Joseph netui David, go se matagu ve gon lagi Meri gi gahoram, huri gineu *ne* mo tino ginie be, gina Vui Gogona. 21 Ko *ne* vi lei netune, ko gon suri henana ve Jesus, a vevenagi huri vin vagamasoi na non tanaloi teri dena bugure. 22 Ko mo vai doluegi mere *naha* vena vaituie hogo a leo hinei, i Lord mo veve tau hurie gina Prophet vena, 23 Leo, a matavono hinei vi tino, vin lei netune, ko *nere* ran suri henana ve Emanuel, a veve ta Oba huri, ve God nabeda. 24 Ko i Joseph mo maraga den maturue mo vai mere a angel noi Lord mo horae tau huri, siu be lelie gi gahorana, 25 ko he toga te meiie, tau *ne* mo lai netune a mera a togagi, ko mo suri henana ve Jesus.

LUKE i, 5-25.

5 Lui Herod mo ratahigi gorora ta Judea, a Rugurugu tuegi ae, henana i Sakarias, ko *ne* talo vusi tanaloi rau warera u huri Abia; ko gahorana lo duvi Aaron, ko henana Elisabet. 6 Ko inere rom toga bagoto vugerue lo Nagon God, ko rom huri tabetabegi a leo huhui teri, ko a lea hora teri noi Lord. 7 Ko hete nature, huri Elisabet u manemanane, ko a higaona mo saosao beno. 8 Ko a bonine mo dadari, vena rugurugu lo Nagon God lolona, siu mo ahū hage lo Valei Lord vena vai huri a leo rugurugu huri hurehure gai buhoru, 9 ko a vao doluegi ram tataro varea lo mahogi, ram hurehure a gai buhoru lune. 11 Ko a angel noi Lord mo vagaweteginie lawea, ko mo tin lo ma-

tue huri na tanoi rugurugu ram hurehure a gai buhoru lune. 12 Ko i Sakarias mo lehie, mo susu gi ruqeana. 13 Maraga a Angel mo veve lawea vena, Sakarias, gose matagu, huri God mo rono na nom tataro, ko i Elisabet gahoram, vi bava netumu lawego, tau gon suri henana ve John. 14 Maraga gon garigerigi, ko gon hauheu huri, ko a vao teri ran garigeri huri non voraana. 15 Huri ne vin ratalhigi lo nagon Lord, ko ne vinihi inu te mena waen ko a wai ve vin maļueluve ginie, ko ne vin horo gina Vui Gogona lune *netau* mo sigei lolo taqan garuana; 16 ko ne vin vei ire netui Israel rau sao ve ran laidori taligu na-bei Lord God nora. 17 Ko ine vi muegi goro nagona, ko vin horo gina vui ko a managi i Elia u horo ginie tau tuei, vena vai na taqanire tamara huri neture ran laidori teligu, ko nere rau uriuri ve ran dori gina magu, ko ve vin vai vurugegi tau a vao lawe Lord. 18 Ne i Sakarias mo veve lawe na angel mo vena, Nan iloe valhavagi huri na gineu *naha*? huri neu a tamaragai, ko i gahoraku u tubui beno. 19 Morovo a angel mo daragi mo vena, A henaku i Gabriel, ko nom tino goro nanagon God, ko ne mo horau vomai venan veve lawego, ko ve na sere lawego huri na leo garea hinaha. 20 Ko go leo vanai, goni mumu, gonhe laqalaqa lai tea vi dadari lo boni a gineu teri *naha* vi rovo vurugegi lolona, huri gohe ladohogo na noku laqaana tea vi rovo vurugegi lo bon hinei u vovono tau hurie. 21 Ko a vao rau toga tare Sakarias, ko ram garigi samegi huri ne mo vivinugu lolo Vale gogona. 22 Ko ne mo malue he gato meire lai tea; ko nere rabeilohogo ve ne u haqe na gineu vui lolo Vale gogona; tau ne mo taigi na qatune lawera, ne mo taqa rorono. 23 Ko a boni teri mo rovo hinei ne vi tabanagi lolora siu mo bei van taligu lo valena. 24 Ko a boni teri hinei mo rovo, i Elisabet gahorana mo tino, ko ne mo toga susu a vule gailime, mo veve vena, 25 I Lord mo vai merehinaha laweau, ko ne mo siroau vanai merehinaha, vena laivohogi na roroku denieu i nere rau barasi rorono gieu huri.

LUKE i, 26-38.

26 Ko lo vule gaionogi God mo hora na Angel Gabriel vena vano lo togagi vanue ta Galilea, ko a henai venue

Nasaret, 27 vena vano nabe na taqalugu manemane i Joseph talo soqe David mo tau goroe be, ko a henana a manemane i Meri. 28 Ko a Angel mo ahu hage, mo veve lawea vena, Ai, gineu hogogi ! i Lord nabemu ; vin warego gi gineu garea meire na yavine doluegi. 29 Ko ne mo lehe, mo vai vutugegi huri na leo, mo lado huri na leo hi mere hano. 30 Ven a angel mo veve lawea vena, Meri, gose matagu, gom leo haqe a hogogi nabei God. 31 Ko leo vanai, gon tino, ko gon bava na maresu, ko gon suri na henana i Jesus. 32 Ine vin ratahigi, ko gon warea gi Netui Hageliu ; ko i Lord vin lei vanatu lawea a tanoi togatoga noi tubune i David. 33 Ko vin ratahigi goro radu na valen Jakob ; ko nona ute vihi rovo tea vin tuei. 34 Ne i Meri mo veve lawe na Angel vena, A gineu nahā vin vehe ? huri nu hi toga tea me mera. 35 Maraga a Angel mo duvi lawea vena, A Vui u gogona vin hime lumu, ko a managi noi Hageliu vin mammalu gorogo : huri hinei ran ware i gineu gogona vin vora meigo ve Netui God ginie. 36 Ko leo, Elisabet, i havamu mo tinogi be lo tubui ; ko i gineu rau warea ta tuei ve a manemane a vulana a gaiono be. 37 Huri a gineu teri God mo ligogi teu huri vihi vagasile lai tea. 38 Ne i Meri mo vena, Leo, ineu i gineu noi Lord : na vai lei laweau mere gom veve tau. Ko a Angel mo van denie.

LUKE ii, 1-23.

1 Ko lo higao hinei Kaisar Augustus mo veve na leona ve ra reve nahera doluegi lo ure. 2 Ko be teuvui revereve hinei lunei Kurenius mo ratahigi goro Sūria. 3 Ko nere doluegi ram van vun ve ran reveire, ihine lo vui venuana, ihine lo vui venuana. 4 Ko i Joseph mo kalo vomai Galilea de vanue vutugao Nasaret, Judea, le vanue vutugao Bethlehem, na venuan David, huri neie lo duvina. 5 Ve ra reveire ton Meri ne mo warataugi goroe beno, mo tino. 6 Ko lune rom toga eie Meri mo taqan mena mo bava netune maresueba, mo vivigi goroe gi tuvegi, ma van meie lo tanoi gana kau huri tanora hatie lolo valei hala.

8 Maraga ira leo goro sheep ram toga lo vanue hinei, ram vuisesei ram leo goro bulara a vusi sheep. 9 Ko a Angel noi God mo yagavutuginire, ko navaravarān God

mo malue dalire, tau ram matagu garagara hurie. 10 Ko a Angel mo veve lawera vena, Ne mese matagu huri neu nam veve na leo u havuhev u lawe gimi, ko lawe na vao doluegi te tagalha. 11 Huri i Vagamasoi mo vora gaqarigi huri gimi lo venuan David neie i Christ i Lord. 12 Ko naha a gigilegi lawe gimi, igimi nen lehie u vivigi goroe gi tuvegi, mo eno lo tanoi gana kau. 13 Ko siserigi narah ta eulu a vao me Angel hinei ram veve gareagi God, ram veve vena, 14 Waregareagi God lo tuke, ko ve a tamata lo ure, a tanaloi teri ram bulubulu garea taligu.

15 Mo rovo be a Angel teri ram mule denire eulu ira leo goro sheep ram vuihuigi vena, Gide da van tuturedugi Bethlehem da leo na gineu naha be rovo vomai, God u veve huri be lawe gide. 16 Maraga ram toa ram leo i Meri ton Joseph, ko a maresu mo eno lo tanoi gana kau. 17 Ko ram leo vun siu rabei duru vomai naroron na maresu mo hau rorogi vomai lawera. 18 Ko rahine ram rono huri ram havuhev u huri leo ira leo goro sheep rau veve tau lawera. 19 Tau i Meri mo dom rorono huri gineu teri naha, mo ladolado tinogi huri. 20 Ko ira leo goro sheep ram mule, ram ware rorogi, ko ram veve gareagi God huri gineu teri rau leo, ko rau rono, u eno mere mo veve tau be lawera.

LUKE ii, 21-40.

21 Ko a boni gaiwelu mo rovo huri ve ram teve gigilegi maresu, ko ram waregi nahena i Jesus, mere a angel mo waregi tau beno, hi ligogi teu ne lo taqani garuana. 22 Ko a boni mo vai masara ginire lolona mo rovo, mere a leo noi Moses u hora tau, raru va me Jerusalem, vena tau goro nanagon Lord; 23 mere mo kara be lo karakara noi Lord vena, Vi ware na mera maresueba teri u gogona lawe Lord; 24 ko vena na rugurugu huri na leo huhui noi Lord vena, A mara gairue, sige a natui ranamea gairue. 25 Maraga i gineu a Jerusalem na henana i Simeon, ine a muei tanaloi, mo vai tabana garigerigi lawe God, ko mo toga tare i hahara nora Israel; ko a Vui Gogona mo toga meie. 26 Mo duru lawea vihi mate sasawagi tea, vin lehi i Christ noi Lord. 27 Maraga ne mo ahu hage lo sigeisara gogona gina a Vui u gogona; ko i garuei Jesus ton tamana raru mo laiie vena vai lawea mere a leo huhui

mo veve huri. 28 Tau mo halovi varavasi ginié, mo waregarea gi God, mo veve vena, 29 Lord, siseri naha gon masinegi roronogi na nom tanoloi, mere gom veve tau, 30 huri a matakú mo lehi na masoamu; 31 go vai vagamate, lo nagora tanoloi doluegi; 32 a rani vin vei vagaleleo gina vao teri, a varavara ta Israel nom vao. 33 Ko i Joseph ton garuana raru mo garigi huri na leo teri mo veve hurie. 34 Mo maraga i Simeon mo gareahurire mo veve lawe Meri garuana vena, Leo vanai, a maresu ne naha mo eno irahine ran taturegi, ko rahine ran maraga meire ta Israel hurie, ko ine a gigilegi naraha ran goro hurie; 35 vena a domiana talolo taqani tanoloi u sao vi serelue. Ko iniko vage a gaimenu vin menu alatagi na mabumu. 36 Mo maraga a vavine aiie na henana Anna, ine a Prophet, netui Phanuel, lo soqeí Assur; a higaona mo sao be, mo taqalugu, mo toga mei tamainetune a higao gaibitu siu mo bei mate; 37 mo madue a higao navul gaiwelu domagi gaivesi, mo ali lolo sara gogona, mo tabanagi lawe God vataha boni gina reserese vurogi, ko a tataro. 38 Maraga ne mo vanai lo mahoi boni nehi mo gareahuri lawe God, mo nasagi hurie lawera doluegi ram toga tare i Vagamasoi a Jerusalem. 39 Maraga mo vai huri vun a leo noi Lord, nere rabeí van a Galilea lo togagi venuara Nasaret. 40 Ko a maresu mo lawu, a tamatena mo huire, mo horo gesegi gina iloilo: ko a hogogi noi God mo eno tau nabena.

LUKE ii, 41-a vu hunegi.

41 Ko i tamana tona garuana rom vano vataha higao a Jerusalem huri hawana hale gagaliu. 42 Ko a higaona mo sanavulu domagi gairue, ram hage Jerusalem huri na doridori nai hawana. 43 Ko lo boni hawana mo rove nere-ram walidori, ne i Jesus a maresu mo toga be a Jerusalem; ko i Joseph tona garuana rahe ilo te hurie; 44 tau rom lado ve ine nabera vao ram bubugi mo boni; ko inere raru be hikiesie nabei havara, ko meire talo vanuara. 45 Tau raru hi huae tea, siu raru mo walidori teligu a Jerusalem raru mo hikiesie. 46 Ko a boni gaitolu raru be huac lo sigei sara gogona, mo toga lo livugara huhui, mo roron-taginire, mo uhire. 47 Ko a vao ram rono ram garigi huri non iloilo, ko huri non duviduvi leo. 48 Ko raru mo le-

hie, raru mo vai vutugegi ginire huri, ko i garuana mo veve lawea vena, Netuku, gom vai merehi lawe gamaru huri hano? Gamaru toku tamamu gorom hikehikesi go gina lado asi. 49 Tau mo veve vena, Huri havahine miru mo hikesieu? gimiru miru hi ilo tea ven nan toga lo valei tamaku? 50 Ko raru mo dom galuvegi huri na leo ne u veve tau lawera. 51 Ko inere vun gaitolu ram hivo Nasaret, ko ne mo rono hurire. Ko i garuana mo vuvui rorongagi lolo taqanine a leo teri ne mo veve tau lawera. 52 Ko i Jesus mo sesea vagatagale mena iloilo, ko i God ko a tanaloi ram lologarea ginie.

MATTHEW ii, 1-12.

1 Ko i Jesus mo vora be a Bethlehem ta Judea lo boni i Herod a Ratahigi, leo, ira Magoi ram vanai vanvano nabei matalinaho, ram dadari a Jerusalem, 2 rabei veve vena, Higelogo in e u vora vomai be a Ratahigi gorora ta Judea? huri gamai gam lehi na nona visiu nabei matalinaho, ko gam vanai vena gan sisiqueu goroe. 3 Ko i Herod a Ratahigi mo ronhurie, a taqanine mo taleledori, me taqanire dolu-gi a Jerusalem. 4 Ko me vile bulutegi ira Rugurugu ratahigi teri, tora Huhui na vao, mo uhire vena, I Christ vin vora vanai logo? 5 Tau ram veve vena, A Bethlehem ta Judea; huri a Prophet mo kara be merhinei vena, 6 Ne iniko Bethlehem, lo vanue Juda, gohi biti te vohogi meira Ratahigi ta Juda, huri hine mo ratahigi vin malue denigo, ko ne vin lehuri nanoku vao ta Israel. 7 Ko i Herod mo ware rorongoinire Magoi vomai, ko mo uhi gigileginire vena, A visiu bei leleo duru vomai tagaha? 8 Ko mo hau-teginire Bethlehem, mo veve vena, Nen hike qerororono na maresu, go nem leo huae siu, ne bei veve yanai laweau, vena vano na sisiqueu te goroe. 9 Ko inere ram rono vun a Ratahigi rabei dige. Ko a visiu rau lehie be tau lo bei matalinaho, mo tomueginire, ko mo ti utu lo mahogi a maresu ne aiie. 10 Ko inere ram lehi na visiu a hahavusi mo horon na taqanire gina garigarigi lawua hurie. 11 Ko inere ram ahu hage lolo vale ram lehi na maresu me Meri gruana, ko ram olo iam sisiqueu goroe, ram waga na nora t'noi gineu ram lai lawea a gold, ko a gaibuhoru, ko a mur. 12 Tau God mo suri teu re lo boborea ven rase van taligu

nabei Herod, tau rabei mule lo wai matahala lo vanura.

MATTHEW ii, 13-a vuhunegi.

13 Tau ram mule be, leo, a Angel noi Lord mo malue lawe Joseph lo boborea, mo veve vena, Maraga go lai na maresu ton garuana, ko nen toa a Misraim, ko nen toga be aiie, neu nai veve lawego; huri Herod vin hikes na maresu vena vagamatea. 14 Ko ma maraga, mo lai na maresu ton garuana lolo boni, ko mo van meire a Misraim. 15 Ko mo toga aiie lololi Herod na mate; vena a leo noi Lord lawegi na Prophet vin e lune vena, Nam ware netuku vanai Misraim. 16 Mo rovo vun i Herod mo leo vena ira Magoi ram kalie, a meroana mo vaiie, ko mo hora rahine ve ran ue vagamate vun a maresu a mera teri a Bethlehem, ko lo sige goro vanue doluegi, a higaora gairue be mo dadari nabei naraha rabei vora vanai, huri lo mahoi higao ne mo uhi roronginire Magoi huri. 17 Ko bei eno lune a leo noi Jeremias a Prophet vena, 18 Mo rono a dilogi a Rama, a narana, ko a tineni, ko a mabuhovahova lawua, Rakel mo tani hurire netune, ko hi taran tea vena luluhi teligu, huri nere ram sala. 19 Maraga i Herod mo mate be, leo, a Angel noi Lord mo vagawetegi lawe Joseph lo boborea a Misraim, - 20 mo veve vena, Maraga, gon lai na maresu ton garuana, ko gon vano lo vanue Israel, huri naraha rau mate be rau hike ven ran vai vagamate na maresu. 21 Ko ne mo maraga, mo lai na maresu ton garuana, mo ahu hage lo vanue Israel. 22 Tau mo rono ven i Arkelaus mo ratahigi a Judea sesei tamana i Herod, mo matagu vena mule aiie; tau mo duru lawea huri lo boborea, mo vano tuturedu lo vanue Galilea; 23 ko mo dadari aiie ne mo toga lo togagi venue a henagi Nasaret, vena eno lo leo nora Prophet teri vena, Ran wareginie vena a nati Nasaret.

LUKE iii, 1-18.

1 Tiberius Kaisar mo ratahigi goro naraha a ure a higao hanavul domagi gaivesi, ko i Pontius Pilat mo ratahigi goro ra ta Judea, ko i Herod mo ratahigi goro ra ta Galilea, ko i Philip tehi Herod mo ratahigi goro ra ta Iturea me Tra-konitis, ko i Lusanias mo ratahigi goro ra ta Abilene,

ko i Annas tonā Kaiaphas a Nagoi-rugurugu, a diloi God
 mo hivo lui John netui Sakarias lo vanue vurogi. 3 Ma-
 raga ne mo van lo vanue doluegi mo toga dali na wai lawua
 Jordan mo gatogato huri na garuhi-gogona lado wenigi vin
 lei na riqe gineu esi ginie: 4 mere mo kara tau be lo
 karakara noi Isaia a Prophet vena, A diloi tanaloi mo laqa
 nete lo vanue vurogi vena, Nen vagaatai namatahalan
 Lord, nen vurugegi bagotogi nona tanoi vanoana teri; 5
 vi tulegi vovonogi na walu doluegi, vi vei surigi a vusi teri,
 ko a malakasi teri; vi vei bagotogi a hala tagege, go a
 hala votuvotu teri vin minu hurie; 6 ko a vihigogi do-
 luegi vi lehi na masoana noi God. 7 Maraga mo veve
 lawe na vao ram vanai nabena vena garuhi-gogona ginire
 vena, Renetui mata, ihen mo duru lawe gimiū vena nen
 toa dena meroana vin vanai? 8 Nen wai a masigi mo
 eno huri ladownigi, Ko mise lado rorono vena tamada
 Abraham, huri neu nom veve lawe gimiū vena, God vin
 vei lei na vatu teri naha, nere ran voragi netui Abraham.
 9 A hogo siseri naha a talai mo eno huri na goari gei, ko
 a gai vihi wei na masigi tea na garea, vin tei suri, vin tuli
 talolo avi. 10 Maraga a vao ram uhie vena gamai gan vai
 hano? 11 Tau ne mo vena, Ihine nona gavu gairue lune,
 na bete lawe hine hete nona gavu: ko ihine gan.hinaga
 lune, na vai merehi. 12 Ko ira Adeadegi ram vanai vena
 garuhi-gogona ginire, ram veve lawea vena, Huhui! gamai
 gan vai hano? 13 Ko ne mo vena, Mise ligogi gagaliu na
 homu denie mo waregi teu lawe gimi huri. 14 Maraga ira
 soldier ram uhie vena, Gamai gan vai hano? Ko ne mo
 vena, Mise vai muremure gi rahine. Mise vai boborihegi
 rahine, nen masine huri homu gaitawemiu. 15 Ko a vao
 ram lado rarai, ram lado rorono lolo taqanire huri John,
 ve ine Christ sige hatie. 16 Nei John mo duvi lawera
 vena, Neu nom garuhi-gogonagi gimiū gi na wai, nei ihine
 vin vanai teu u managi denieu, neu nuhi tatarise tea ven
 nan riqe gai katoi kerune, vin garuhi-gogonagi gimiū gi na
 Vui Gogona, ko a avi. 17 Vi hako nona iri vena iri nona
 tanoi bitubitu ginie, ko vin hogoni vagatagale a masigi lo
 nona qea, nei vin taqavi wuegi lo avi vihi mate lai tea. 18
 Ko mo huhui lolomomayi gina vao huri leo garea gina leo
 u sao vage.

MATTHEW iii, 13-a vuhanegi.

13 Ven i Jesus mo vanai de Galilea a Jordan nabei John, vena lai na Garuhi-gogona denie. 14 Tau i John mo surie, mo veve vena, Nam taran ven gon garuhi-gogonagieu, tau ne gom vanai nabeku? 15 Tau i Jesus mo duvi mo veve vena, Na merehi beno, huri u tatarise vena gideru deru vei tui doluegi a domiana vovohoi teri merehi. Ko bei mesine huri. 16 Ko mo Garuhi-gogonagi i Jesus vun teu, ko mo malue tururedu dena wai tau, leo, a dodo mo reve waga lawea, ko mo leo a Vui noi God mo himei, mere na rama-meia, ko mo vano lune. 17 Ko leo, a dilogi mo avu vomai eulu mo veve vena, Nei na ha Netuku a natu tabeana, nam lologarea ginie.

LUKE iv, 1-13.

1 Ko Jesus mo horo gina Vui gogona, mo vomai den Jordan, ko a Vui mo va me lo vanue vurogi, 2 tau a vui esi mo kali lehie a boni navulu gaivesi. Ko lo boni teri hi, hi gen na havagineu tea, mo rovo mo bei maruruhi. 3 Ko a vui esi mo veve lawea vena, Tare ven iniko netui God, gon laqa huri na vatu naha na dori gina bread ginie. 4 Ko i Jesus mo vena, U kara tau be, Hete gina bread vurogi vi vei vagamasoi na tanaloi, ne gina vataha leo teri noi God. 5 Mo rovo vun, mo laiie lo mahoi yusi, mo sere sasawagi a ure teri lolo ureure lawea. 6 Ko a vui esi mo veve lawea vena, Nan lei vanatu lawego, a managi huri na vanue teri hinaha, ko a lai roro hurie, huri mo lai vomai be lawea, ko nan lei lawe hine nam taranie; 7 gon sisiqueu goro nanagoku, nan lei doluegi vanatu lawego. 8 Nei Jesus mo vena, Gon toa vagiteguku, Satan, huri mo kara tau be vena, Gon sisiqueu goro Lord God niko, gon masine hurie gahea. 9 Mo rovo vun, a vui esi mo laiie taligu Jerusalem, mo labeginie lo malumelui Vale gogona, mo veve lawea vena, Tare ven niko Netui God, gon qale hivo. 10 Huri mo kara be vena, God vi hora na nona a Angel hurigo, ran leo gorogo; 11 ran sigeniko vate vai gon taturegi lo vatu. 12 Nei Jesus mo duvi lawea vena, Mo reve tau be, Go se sinesine lehi i Lord God niko. 13 Nei a vui esi mo kali lehi doluegi vun, mo toa mo behe denie.

JOHN ii, 1-12.

1 Ko lo boni gaitoligi a kuqaga a Kana a togagi vanue ta Galilea, ko garuei Jesus aiie. 2 Ko inere ram ware i Jesus vanai tora nona tanaloi teri huri kuqaga. 3 Ko a waen hi vatahara tea, ko i garuei Jesus mo veve lawea vena, A waen hatie. 4 Nei Jesus mo veve lawea vena, Vavine, a havagineu meieu ko nabemu? a boniku hi kakaran te mo sigei. 5 Tau i garuana mo veve lawera tabanagi vena, Havagineu vin waregi gimiu hurie nen vei. 6 Ko a laha tano gaiono mo eno aiie, a tanoi gaikuqaga huri domire ta Judea, gatagale daga u tatarise huri na bue gailime. 7 Nei Jesus mo veve lawera vena, Nem halo na hora a laha teri gina wai; ko nere ram halora mo horo madiridiri. 8 Nei Jesus mo veve lawera taligu vena, Nem halo den waen, nem vame lawe na nagoi tanaloi, Ko inere ram vame. 9 Ko a tanaloi mo sim leo yun a wai mo dori gina waen ginie, tau u haroe vena waen u vanai logo, ko naraha rau halo denie rau iloe, tau mo sivehagi vanai a tanaloi bei legi, 10 mo veve lawea vena, A tanaloi teri u sao ram' hogogi tomuegi a waen u gologolo, siu a tanaloi teri ram inu dadavule, bei hogohogo a waen lologamadidi, nei niko gom hako olobibi teu a waen gologolo, ko bei hogohogo hibagatehe. 11 I Jesus mo tauvuin vaigivui a Kana ta Galilea, ko mo vai vagaweteginie navaravarana, ko ira rorontaginie ram ladohogosie. 12 Mo rovo vun mo tuliliu hivo o Kapernaum, Incic ko i garuana tora tehine, ko ira rorontagi, ko nere ram toga aiie a boni he sao tea.

JOHN iv, 46-a yuhunegi.

46 Ko i Jesus mo van taligu a Kana ta Galilea, ne mo vai na wai aiie mo dori gina waen ginie. Ko a tanaloi ratahigi aiie, netune mo sege a Kapernaum. 47 Ko ram rono huri mo vanai Judea a Galilea, ne mo vano nabena, mo navu denie, vena tuliliu hivo, na vagamasoi netune biti mo eno ve na mate. 48 Nei Jesus mo veve lawea vena, Tare mihi leohogo tea vena a gineu vui teri, mihi ladohogo tea. 49 Nei a tanaloi ratahigi mo veve lawea vena, Gon tomue himei, lun i netuku hi mate te mo sigei. 50 Nei Jesus mo veve lawea vena, Gon vanatu, netumu u maso.

Ko a tanaloi mo ladohogosi Jesus mo veve tau lawea, tau mo van denie. 51 Ko lun mo tuliliu hivo, a nona tanaloi teri ram vuisaka me, ram veve vena, Netumu u maso. 52 Maraga mo huire vena, mo tauvuin ronronoe lo mahoi boni higilog? Ven nere ram vena, Nainoa lo mahoi boni gai-bitugi a raratoni mo van denie. 53 Ko a tanaloi u iloe ven a mahoi boni nehi i Jesus mo veve lolona vena, Netumu u maso, ko ne mo ladohogē tora rahen ram toga nabena. 54 I Jesus mo vanai Judea a Galilea, ko mo vai vase a gigilegi tuegi hinaha.

LUKE iv, 31-a vuhanegi.

31 Ko mo tuliliu hivo a Kapernaum lo togagi venue ta Galilea, ko mo huhuire lo boni mabusurigi teri; 32 ko nere ram garigi huri nona leo huhui, huri non leo u managi. 33 Ne lo Vale soneana nehi a tanaloi aiie a vui mimiano lolona, ko mo gatonete, 34 mo veve vena, A havagineu me gamai ko meigo, Jesus ta Nasaret? Gom vanai vena gon vai vohogi gamai? Ineu nu ilogo ihine, i Gineu gogona noi God. 35 Ko i Jesus mo baroe, mo vena, Toga rorono, gon malue denie, siu a vui mo masaginie lo livugara, mo malue denie, hi kirehaginie tea. 36 Ko a gari-giana mo vaire, ko inere ram laqalaqa ginire vena, Hava na leo ninaha, huri mo ware na vui mimiano teri gina managi u ratahigi, tau ram malue? 37 Ko na rorona mo gau dali na vanue nehi.

38 Ko mo maraga, mo mule den Vale soneana, mo ahu hage lolo valei Simon, ko qeligen i Simon a segeana raratoni mo hogosie; ven nere ram navu lawea hurie. 39 Ko mo tu sosovie, mo suri na segeana, siu mo matabari denie, ko ne mo maraga siserigi mo betegi lawera.

40 Ko lo aho mo roro, nere rom vanai me vataha segeana teri nabei Jesus, ko me tanovire vatahara, mo vagamasoire. 41 Ko a vui mimiano mo malue denire u sao, mo ulo gagaili, mo veve vena, Iniko hi i Christ, Netun God. Tau mo barora, hi mesineginire tea veran veve, huri rau iloe be ven ine i Christ. 42 Ko mo rani ne mo malue lo vanue vurogi, ko a vao ram hikesie ram hurie, ko ram dadariginie ram qaqrirri goroe ven te toa denire. 43 Ne mo veve lawera vena, Neu nan veve vohogi na Leo garea

huri ute noi God lo togagi vanue wagineu vage u sao, huri mo wareau vanai huri. Tau mo laqalaqa lawera vatahara, lo Vale soneana teri a Galilea.

LUKE v, 1-11.

1 Ne a vao ram lelesi huri vena ram rono na leo noi God, ko mo tu kakarani nabei qilo Genesaret. 2 Ko mo lehi na aka gairue raru mo toga varea, ko ira lolibigi ram hivo den aka ram sclo vurugegi na nora gabe. 3 Maraga i Jesus mo kalo hage lo aka tuegi, a akan Simon mo navu denie vena araaragi hivo na aka denie varea; siu mo bei soitoga hivo mo huhui na vao vomai lo aka. 4 Ne mo huhui vunu, siu mo veve lawei Simon vena, Gon lai vaga-hao hivo a aka lolo buei tehi, nen tuli nomiu gabe huri ige. 5 Nei i Simon mo duvi lawea mo vena, Huhui, gamai gam tuli leoleo vava mo rani, gahi lei tea vohogi; ne nan tuli teligu huri leomu. 6 Tau mo tuli vun a gabe, mo lulu kalo a vusi ige teri, Ko a gabe mo neneresi hurie. 7 Ko nere ram sivehagi vomai nora buluana lo aka tuegi, vena inere ran vomai ran buluire. Tau ram vanai, a aka mo horo vungairue, bitigen vena kuru. 8 Nei Simon Peter mo leo, mo olohivo nabei quai Jesus, mo veve vena, Van denieu, huri neu nu sokora Lord. 9 Huri a gariana mo vaie tora naraha nabena, huri ige nere rau reve tau. 10 Ko i James ton John renetun Sebede a buluana noi Simon, mo garigi vage. Nei Jesus mo veve lawei Simon vena, Gose matagu, Ko ninaha hibiraga gon loli na tanaloi. 11 Maraga inere ram reve vun akara tau varea, ram toa den nora lalaiie teri, rabei hurie.

MATTHEW v, 1-12.

1 Mo lehi na vao, Jesus mo kalo huri vusi mo soitoga hivo, ko ira rorotaginie ram vanai nabena, 2 ko mo wuwana mo huhuire, mo vena, 3 Inere ra gineu garea, a mahogi lo lolora huri nora a ute ta eulu. 4 Inere ra gineu garea ram ladoasi, huri vi vei mesuri taligu ginire. 5 Inere ra gineu garea mo vuvui, huri inere ran toga goro na ure. 6 Inere ra gineu garea ram maruruhi, ko ram madogo huai na bagoto, huri inere ran guqe. 7 Inere ra gineu garea ram hahagavi, huri vin hagavire, 8 Inere ia

gineu garea na taqanire u renige, huri *nere* ran lehi God.
 9 Inere ra gineu garea ram vai bulu teligu rahine, huri vi serera ve ira netui God. 10 Inere ra gineu garea, irahine ran veire huri na bagoto, huri nora a ute ta eulu. 11 Gi-miu ra giniu garea lui rahine ram siegiegi gimi, ko ram vaivei gimi, ko ram kali vurogi lumi a halai gineu esi teri hurieu. 12 Nen garigerigi, ko nen hauheu huri nomiu a gaitawe u lawua eulu; huri taumerihi *inere* ram vei ra Prophet teri ram muegi den gimi.

LUKE viii, 22-39.

22 Ko lo boni tuegi mo kalo lo aka tora non tanaloi teri, mo veve lawera vena, Gide da sogagi da van tavala qilo. Ko ram sogagi. 23 Ko lo walaue ne mo maturu, ko a hivohivo mo hivo nabera lo qilo, ko a akara mo horo gina tunugi, biti mo eno vena kuru. 24 Nei *nere* ram van besie, ram giroe, ram veve vena, Huhui, Huhui, igide dam mate hibagatche. Nei mo maraga mo gatogoro na lani, ko a tahi mo matahara, ko raru mo madamada bei taro lebaleba hurie. 25 Nei mo veve lawera vena, Higivea nomiu ladohogo? Ko *inere* ram garigi me matagu, ram vui gato vena, A hava tanaloi naha? Huri mo gatogoro na lani ko a tahi, tau raru mo ronhurie gesegi.

26 Ne mo walau dadari navanuara ta Gadara u huhu vovohoi gi na Galilea. 27 Ko mo rovo tau varea, a talo togagi venue mo vui saka meie, a vui esi mo toga tuei meie, ko hi seru te gavu, ko hi togatoga te lo vale, *nei* lo walui tamate teri. 28 Tau mo lehi i Jesus, mo ulo hahale, mo vai rivugegi mo gatu lawua vena, A havagineu meigo, ko meieu, Jesus Netun God u hahale? Neu nom navu denigo, gose vai lehieu. 29 Huri Jesus mo ware na vui na malue dena tanaloi. Huri a vui mo revie vaga sao, tau *inere* rabei yeuhie gina garoi talai, ko gina garo lo karune, tau mo tekeragi utuutu na tali talai, ko a vui mo vasaleginie lo vanue vurogi. 30 Nei Jesus mo uhie vena, Nahenamu ihine? Ne mo vena, *Legion*, huri a vui u sao mo ahu lolona. 31 Ko mo navu lawea, vena se tulire lolo walu hetea wotogi; 32 ko a vusi boe u sao ram huhue aiie lo vusi, ko a vui teri ram navu lawea vena masine-ginire ven ran van lolo boe teri. Tau mo masineginire,

33 Ko a vui teri mo malue dena tanaloi, mo ahu lolo boe teri; ko a vusi boe ram tagoriho qatuqatu bagilu lo qilo, mo vonosire. 34 Ko ira vananire ram leo, ram toa ram veve lawe naraha talo togagi venue, ko a hei venua teri. 35 Nei nere ram vanai vena ran leo mo vai teu, ko ram van dadarigi Jesus, ram lehi na tanaloi mo rasi na vui teu denie, mo toga, mo saru na gavu taligu, mo iloilo taligu, betubetu huri na karun Jesus, ko inere ram matagu. 36 Ko irahen ram leo ram veve lawera huri mo vagamasoi vahavagi i gineu, a vui esi mo toga tau lune. 37 Ko inere doluegi ta Gadara ram navu lawea ven na van denire, huri a matague u lawua mo vaire; tau ne mo kalo lo aka, mo mule. 38 Ko a tanaloi a vui teri mo malue denie, mo navu lawea vena raru na toga vagategale, tau i Jesus mo ragie, mo veve vena, 39 Gon van lolo valemu, gon veve na gineu teri God mo vai teu lawego. Ko mo vano, mo tamagi lawera doluegi talo vanue a gineu u maya hi, i Jesus u vei teu lawea.

LUKE viii, 40-a vu hunegi.

40 Ko i Jesus mo mule, ko a vao ram lai garigeri ginie, huri inere doluegi ram toga tarea. 41 Ko a tanaloi nahenana i Jairus, mo vomai, ineie na nagogi goro Vale soneana, ko mo vutugegi nabei kerui Jesus, mo navu deni vena ahu lolo valena. 42 Huri netune a taqalugu a dule gategale, a higaona sanavul domagi gairue, mo libo tau. Ko lo vanoana a vao ram vile quigi.

43 Ko a vavine a dai qaravu mo vaie, a higao sanavulu domagi gairue mo lai vagasigi na homu denie lawera uvivimanagi teri, tau ihine hi vagamasoie tea, 44 mo van behi na ganheren Jesus, mo tano lo gologoloi gevü; ko a dai qaravu mo mainaha siserigi. 45 Ko i Jesus mo veve vena, Ihine mo tanovieu? Ko a vao ram garohuri vohogi, nei i Peter tora non tanaloi teri vena, Huhui! a vao ram vilequigo, ko ram harisosovigo, tau gom vena, Ihine mo tanovieu? 46 Nei Jesus mo vena, Thine mo tanovieu teu, huri neu nom rono a managi mo malue denieu. 47 Ko a vavine u iloe ven vihi yunigi lai tea, mo vomai rere se, mo vutugegi, mo sere lawea lo nagora vao huri havahine mo tanovie, ko mo vai vagamasoie yahayaginie. 48 Nei Jesus

mo veve lawea vena, Netuku, gon surigi na ebeimu ; nomu ladohogo mo vagamasoigo, gon vanatu rorono.

49 Ne lune mo veve, ihine mo vomai den valen nagogi goro Vale soneana, mo veve lawea vena, Netumu u mate be, gose garogi na Huhui. 50 Ne i Jesus mo rono mo veve lawea vena, Gose matagu, gon ladohogo vurogi, ko vin vagamasoie. 51 Ko mo ahu hage lolo vale, hi mesinegi tea ve ran ahu hage, ne ve i Peter, ko i John, ko i James, ko i taman taqalugu tona garuana. 52 Ko inere doluegi ram tani, ko ram wawaligi hurie, ne ineie mo vena, Mise tani, he mate tea, mo mituru. 53 Tau inere ram sovve, huri nere rau iloe ven u mate be. 54 Ne mo yurora doluegi tau varea, mo hako na liman taqalugu, mo veve gagaili, mo vena, Taqalugu maraga. 55 Ko a tamtena mo vomai teligu, ko mo maraga siserigi; ko mo horara ve ran lai hinaga lawea. 56 Ko i tamana ton garuana raru mo garigisameginie; tau ne mo surire ve raru te atagi lawe hine a havagineu mo vai teu.

JOHN v, 1-9.

1 Mo rovo vun lun ra ta Judea ram wetuwetu, ko i Jesus mo hage i Jerusalem. 2 Ko a qilo a Jerusalem huri tanoi sheep, ko a henai qilo lo veve ta Judea Bethesda, ko a vale siusiu gailime ran taqavagi lobei qilo. 3 Ko ira kekenagi teri rau sao ram eno aiie ira matadodo, ko ira gesu, ko irahine a wowalau mo vaire, ram toga tare na alealegi wei. 4 (Huri a Angel mo himei lo qilo lo boni lavasigi, mo alealegi na wai; mo rovo vun, hine vin tuliliu muegi hivo lo wai mo alealegi teu, vi maso dena segeana mo hogosie tau.) 5 Ko a tanaloi tuegi aiie mo kekena tau a higao navulu gaitolu a domagi gaiwelu be. 6 Jesus mo lehe mo eno, tau u iloe huri u s^ge tatuei, mo veve lawea vena, Gom taran ven gon maso? 7 Ne a segeana mo duvi vena, Ineu hate havaku vena laieu hivo lo qilo lun ram alealegi na wai, ko lun nom vano, ihine wagineu mo tuliliu muegieu tau hivo. 8 Ko i Jesus mo veve lawea vena, Maraga, gon hagalo na tanoi niemu gon walauliliu. 9 Ko a tanaloi mo maso siserigi, mo hagalo na tanoinien, mo vano. Ko a boni hine a boni mabusurigi.

LUKE vi, 6-16.

6 Ne lo boni tuegi a boni mabusirigi, mo ahu lolo Vale soneana mo huhui ; ko a tanaloi aiie a wowalau mo vai na limana a matuana. 7 Ko ira Huhui tora Pharise ram matabibi ven vin vagamasoi na tanaloi lo boni mabusurigi sige hatie, ven inere ran leo huri ran quie hurie. 8 Tau u ilo na nora domiana, mo veve lawe na tanaloi a wowolau u vei nalimana vena, Maraga, gon labe lo livugara. Ko mo maraga, mo labe. 9 Nei i Jesus mo veve lawera vena, Neu na uhi gimiу huri na gineu gategale, Higilogo u garea vena vaigarea lo boni mabusurigi, sige vena nahigi ? Sige vena vai vagamasoi, sige vena vai vagamate ? 10 Ko mo ate lateginire doluegi, mo veve lawe na tanaloi vena, Gon horagi na limemu ; ko mo horagi, ko a limana mo sarigegi taligu mere tavulugi. 11 Ko inere rau sabu meromero, ko ram vui gato vena ran vai havahine lawe Jesus.

12 Ko lo boni teri hi, mo vanatu lo yusi vena tataro, ko mo tataro mo rani lawe God. 13 Nei mo rani, mo ware vomai nabena nona tanaloi teri, ko mo leo lue denire a tanaloi sanavulu domagi gairue, ko mo suri nahenrara ira Hala. 14 I Simon, i Jesus bei suri tavala henana i Peter, tona Andrew i tehine, i James tona John, i Philip tona Bartholomew, 15 Matthew tona Thomas, i James netun Alpheus tona Simon, tavala henana i Selotes, 16 i Juda tehi James, tona Judas Iskariot i rongana.

LUKE vii, 1-10.

1 Nei mo veve vun na leona lo qerora vao, mo ahu vano Kapernaum. 2 Ko a tanaloi noi ratahigi goro na *soldier* vudolue, mo sege mo libo tau. 3 Ko mo ronohuri Jesus, mo hora na qatumerue lavasigi ta Judea nabena, mo navu denie na vomai na vagamasoi nona tanaloi. 4 Nei inere ram van dadarigi Jesus ram navu atuetugi lawea, ram vena, U turiturie huri na gineu gon vei lawea ; 5 huri mo tabe na tanaloi teri talo vanuada, ko mo hako sibona beno a Vale soneana lawe gide. 6 Ne mo dige vagategale meire, ko mo kakaran ben nabei valena, a tanaloi a ratahigi goro vudolue mo hora non buluana lavasigi, mo veve lawea vena, Lord gose wahaginigo, huri nuhi turiturie tea ven gon ahu hamai lolo valeku. 7 Ko nuhi lado tea ven nom

tatarise vena vanatu hurigo gaqarigi, ne gon veve vurogi leomu, ko anoku tanaloi vin maso hurie. 8 Ko ineu lovavai rahine, ne a tanaloi lavasigi hivo vuine denieu ; ko nam veve lawea tuegi gon vanatu, mo vano ; ko lawea tuegi go vomai, mo vomai ; ko lawe na noku tanaloi, gon vai merehinaha, vin vei. 9 Nei Jesus mo rono mo garigi, mo kileu dori lawe naraha ram hurie mo vena, Neu nam veve lawe gimiу vena, Nuhi leo hue na lado hogo tea merehinaha a Israel. 10 Ko ira gineu hora ram walidori taligu lo valena ram lehi na tanaloi u sege tau mo maso.

LUKE vii, 11-15.

11 Nei lo boni tuegi mo vano lo togagi venue Nain, ko ira rorontagi, ko a vao u sao ram bubugi vagategale meie. 12 Ko mo van nabei mataiara, leo, ram bakasi na tamate tauvarea, a dule gategale, ko i garuana a madue, ko a tanaloi ta aiie a vao nabena. 13 Nei Lord mo lehe mo hagavie, mo veve lawea vena, Gose tani. 14 Ko mo behie, mo tano vano lo gaiweli, ko inaraha ram bakasie ram tin utu : nei Jesus mo vena, Malakelo, neu nom veve lawego, Maraga hamai. 15 Ne u tamate mo toga tarata, mo laqa hagalai, ko i Jesus mo laiie lawe garuana.

MATTHEW xiii.

1 Ne lo boni i Jesus mo malue den vale, mo soitoga hivo nabei qilo. 2 Ko mo vile vagategale vomai nabena a vao u teri, huri ve mo kalo lo aka, mo toga, ko a vao doluegi ram tino natahi. 3 Ne mo veve vagasao lawera lo gato tavalu teri, mo vena, Leo, i gineu mo gaburegi mo malue vomai vena na gaburegi toligi : 4 ko lun mo gaburegi, a toligi lavasigi mo soi nabei matahala, ko a manu teri ram olo vomai rain gan vun. 5 Ven lavasigi vase mo soi lo mahui vetu, a tano hi sao tea aiie. Ven mo tubu siseri hage, huri a tano hi bue tea hurie ; 6 ko a aho mo tawaga be, tau mo raqa, ko huri hete goarigi, mo koru. 7 Ko lavasigi vase mo soi lolо livugei moli teri, ko a moli mo avudare mo ruqu goro. 8 Ko lavasigi mo soi lo matai tano, ko mo wai a masigi, hinaha vudolue, hinaha navulu gaiono, ko hinaha navulu gaitolu. 9 A qerogi men hine vena rono, na rono ginie.

10 Ne ira rorontagi teri anona, ram vomai nabena, ram veve lawea vena, Huri havahine gom laqa lawera gina gatotavalu teri ? 11 Ne mo duvi lawera, mo vena, Huri mo wahegi vomai lawe gimiū vena nem ilo na gineu teri u gona huri ute ta eulu, nei hi wahegi tea lawe naraha. 12 Huri hine vin hako nona vin wahegi vomai lawea, ko vin vei vena hako gagaliu ; ko ihine vinihi hako te nona, vin lei vohogi denie a gineu u hako nona tau. 13 Huri hi neu nom veve lawera gina gato tavalu teri, huri nere ram leo tau ne rahi leo tea, ko ram ronhuri tau rahi ronhuri tea, ko rahi iloilo tea. 14 Ko mo vai tuie taligu lune inere a ligoligogi noi Isaia a Prophet, mo vena, Nem ronhuri gina roronguri, ko mihi iloilo teo, ko nem leo gina leoleo, ko mihi leo hue tea. 15 Huri a taqanire vao na ha mo tali goro, ko a qerora mo vono, ko inere ram gagaravu gina matara, denire van ra te leo gi matara, ra te rono gina qerora, ko ran iloilo gi taqanire, den ven te vai walidorire, ko nei vagamasoire. 16 Ne namatamiu mo garea, huri inere ram leo, ko naqeromiu huri inere ram rono. 17 Tau hogo nai veve lawe gimiū vena, ira Prophet, ko ira vovo-hoi rau sao, ram taran ven ran lehi na gineu teri gimiū nem leo, tau rahi leo tea, ve ran rono na gineu teri hi gimiū nem rono, tau rahi rono tea. 18 A huri hi nen rono huri na gato tavalu huri gaburegi.

19 Ihine mo rono na leo huri ute, ko hi iloilo tea hurie, i galegaleasi mo be vomai, ko tau mo reveie hi u gaburegi teu lolo taqanine : *nenaha ine u gaburegi teu nabei mata-hala.* 20 Tau inehi u gaburegi teu lo mahui yetu, inieie ram rono leo, ko vin hako siserigi gina garigeri. 21 Tau a goarigi hetea lure taligu, ko ram toga vosavosan, tau Io mateana mavolo vi tuire, sige a lolobute vurogi huri leo mesebe ram taturegi. 22 Ko nehi vage mo gaburegi lolo moli, neie vage u rono na leo, tau a gineu dalena teri talo ure hinaha, ko a kali naihomu, mo qui goro na leo, ko mo ruruwaga. 23 Tau inehi u gaburegi lo matai tano, inehi u rono na leo, ko mo iloilo hurie, ko mo wai, ko mo vai bagalai, lavasigi vaga yudolue, ko lavasigi vaga navulu gaiono, ko lavasigi vaga navulu gaitolu.

24 A ute ta eulu merc ihine mo rivu toligi u garea lolo talune. 25 Tau a tanaloi teri ram maturu, a tavului yuro

mo vomai, mo rivu na wai tano lo livugei korn, tau mo toa.

26 Ko a nologi mo avudare ko mo wai tau, a wai tano vage bei vosanie. 27 Ko nona tanaloi teri ram vomai nabei togara, ram veve lawea vena, Gohi rivu tea a toligi u garea lo o talumu, lord, nea tubutubu mo tubu vomai higi logo?

28 Ne mo vena, A tavului vuro mo vai merehi. Ne a nona tanaloi teri ram vena, Gom taran ven gamai gan halalora? 29 Ne inieie mo vena, Hatie tari lun vena nem hâhalo na wai tano mi te lue vagategale me na korn. 30 Nem masineginire inere ran sesea vagategale be vi dadari u vagasara, ko lo boni vagasara neu nan veve lawera vagasara vena, Nem vagasara muegi na wai tano, nem vau vagategale ginire huri vin hure vohoginire, tau nen hogon na korn lo noku qea.

31 Ne mo bului lawera gina gato tavalu wagineu, mo vena, A ute ta eulu mere a toli *mustard*, a tanaloi mo lai, mo rivue hivo lolol talune, 32 a gineu biti den toligi teri, tau lune mo tubu beno tau mo lawua liu na gineu rivuana teri ta lolo talu, mo varagi gei, vena a manu teri talo mahava ram vomai, ram vai na magunire lo ranagi teri.]

33 Ne mo veve lawera a gato tavalu wagineu; A ute ta eulu mere na *leven*, a vavine mo lai, mo yunigi lo lahailor, ma dori doluegi gina *leven* ginie.

34 Tau Jesus mo veve doluegi gina leoi gato tavulu teri lawe na vao, ko vena hetea gato tavalu vihi laqa te meire; 35 vena a leo na en hogo noi Prophet mo vena, Nan waga na wuwaku gina gato tavalu teri; nan luwagi na gineu teri u yunigi teu, lun mo tau na sigei ure vomai.

36 Mo rovo vun, mo masinegi na vao tau, ko i Jesus bei ehu hage lolo vale; ne ira nona roronotagi teri ram vomai nabena, ram veve vena, Gon veve lawe gamai huri na gato tavalu huri na wai tano teri talolo talu. 37 Ne mo veve vena, I gineu mo rivu na toligi u garea i Netui tanaloi hinei; 38 ko a talu a ure hinei; ko a toligi u garea ire netui ute hinei; ko a wai tano ire netui galegaleasi hinei; 39 ko a tavului vuro mo rivu e tau i Satan hinei; ko a sagasaga goro a rovoanai boni hinei; ko ira tagi sagasaga ira Angel hinei. 40 Ko mere inere ram tabari vohogi na wai tano, ko ram hure gina avi, vin vei merehi lo rovoanai boni. 41 I Netui tanaloi yi hora ira Angel anona teri

vanatu, ko inere ran tabari vohogi den non ute a gineu teri mo vai goro irahine denie ven rate hakovi na leo : ko irahine ram tabanagi vohogi na leo, 42 ko inere ran tulire lo livugei evi a tugutugu aiie, ko a gagasiutu. 43 Lo boni hine ira bagoto ran raraaduru lue mere na aho lo ute noi Tamara. Ihine a qerona lune vena rono, na rono ginie.

44 Vage, a ute ta eulu mere na homu mo yunigi teu lolo talu, ko ihine mo huae, mo yuniginie teligu, mo vano garigerigi, mo sogagi denie nona tataue teri, mo voli na talu hine gi talune.

45 Vage, a ute ta eulu mere hine mo volivoli na matavulevule u garea teri. 46 Ko mo leo hue na matavulevule gategale u garea garagara, mo vano mo adegi denie nona tataue teri mo volie.

47 Vage, a ute ta eulu mere na gabe tatagi mo maduduni lolo tahi, ko mo kokoragi tau varea vataha ige teri, 48 mo tuliliu, ira tatagi gabe ram reve tau varea, ram soitoga hivo, ram ho on vagategale na nagoi ige teri lolo gete teri, ko ram tuli vohogi na saogi ige teri. 49 Vin vei merhi lo rovoanai boni. Ra Angel teri ran melue vomai, ko ran bete wahe ira galegaleasi denie lo livugara bagoto, 50 ko ran tulire lo rovi avi, a tugutugu aiie, ko a gagasiutu.

51 Nei i Jesus mo veve lawera vena, Tau i gimiui nem ronhogo na leo leri hinaha ? Nei nere ram vena, Io, Lord. 52 Tau mo veve vena, Huri hinei ihine a huhui, mo rovo rovogi vurugeginie tau huri ute ta eulu, merei ihine a togagi venue mo lai tauvarea den tanoi tataui, a gineu teri u garaqa, ko ta tuei vage.

53 Ne mo merehine ven Jesus mo veve vun u gato tavalu teri hinaha, ko mo walau liliu dena mahogi ; 54 ko mo dadari be lo vui vanuana, mo huhuire lo Vale soneana teri meire ; huri ven ram garigi garagara, ram veve vena, a iloilo hinaha ta logo nabei gineu hinaha, ko a gineu vui teri ? 55 Naha hete netui basabasa ? rahi ware garuana tea ve i Meri, ho re tehine i James, ko i Joses, ko i Simon, ko i Juda ? 56 Ko ra haqena inere rahi toga tea nabeda doluegi ? Tau a lalaie teri hinaha meie mo vomai vea ? 57 Ko nere ram taturegi lune. Vena Jesus mo veve lawera vena, Rahi lado mamarae tea gina Prophet, tau lo

vui vanuana hogosie, ko lo valena vohogi. 58 Ko hi vei na gineu vui vena sao tea aiie, huri nora ladohogo hatie.

JOHN vi, 1-21.

1 Ne mo rovo hi Jesus mo walau liliu tavala qilo ta Galilea, a qilo ta Tiberias. 2 Ko a vao u sao ram hurie, huri *nere* ram leo nora a gigilegi teri mo vai teu lawera segeana. 3 Ko i Jesus mo kalo hage lo vusi, ko tora rorontagi ram toga hivo aiie. 4 Ko a Halegagaliu a hawana nora ta Judea mo lana. 5 Ko Jesus mo ate laavagi, mo lehi na vao u sao ram vomai nabena, mo veve lawe Philip vena. Dan voli na hinaga higilogi gai *narah* teri hinaha ? 6 Mo veve merehinaha vena lamae, tau u iloe ven vin vei na havahine. 7 Ne i Philip mo duvi lawea vena, Vena da voli na bread gina homu yudolue vagarua vihi vataha na tanaloi tea. 8 Gategale denire rorontaginie henana Andrew, tehi Peter mo veve lawea vena, 9 A malakelo *naha*, a bread gailime meie, ko a natui ige gairue, tau vin vatahara vahavagi huri *inere* rau sao ? 11 Ne i Jesus mo hakovi na bread, mo garea huri, mo bete lawera rorontagi, ko *inere* lawe na tanaloi teri ram toga vuine ; ko a ige vase mere ihine mo taran. 12 Ko *inere* ram wuge vun, mo veve lawera rorontagi vena, Nen vile vagategale a gasiutugi tevai a havagineu vate sala. 13 Ko *inere* ram vile, tau ram hogonie, ko a gete sanavulu domagi gairue mo horo gina bread gailime *inere* rau gengeni hatie. 14 Ko *inarah* ram lehi na gineu vui i Jesus mo vaie rabei vena, A hogo i gineu *naha* i Prophet vin himei lolo ure.

15 Tau i Jesus mo lehogo ve rani hako bibie ve na ratahigi gorora, ko *ne* mo toa taligu gahea mo hage lo vusi.

16 Ko lolo revirevi ra rorontaginie ram tuliliu hivo lo tabi, 19 ram kalo lo aka, ram walau mo hivo i Kaper-naum. Tau mo boni, ko i Jesus he van te nabera tau mo sigei ; 18 ko a rebu mo kalokalo hamai huri a lani ue. 19 Ko *inere* ram hue a mahaogi navul gairue domagi gailime vena navul gaitolu, rabei matagi Jesus mo dige mo vomai lo raui wei, mo kakarani nabei aka, ko i *nere* ram matagu. 20 Tau *ne* mo veve lawera vena, Ineu hinaha, mise matagu. 21 Tau i *nere* ram laie talo aka ; ko a aka mo hage me sireri yarea i *nere* ram hue aiie.

MATTHEW xv, 21-28.

21 Ne i Jesus mo malue bei dige beragi vano lo vanue ta Tur ko ta Sidon. 22 Ko leo vomai, a vavine ta Kanaan mo vomai dena vanue hinei, mo ulo mo nete hurie mo vena, Lord, neti David gon hagavieu huri netuku, a vavine, mo hahagavi huri a vui galegaleasi lolona. 23 Tau ne hi gato duvi leona te vagategale. Ko nona tanaloi ram vomai nabena ram veve vena, Ve gona sireginie huri ne mo nara mo huri na tagude. 24 Morovo ne mo vena, U horau vomai huri na shecp ta Israel gahera rau sala tau. 25 Ko a vavine mo sisiqueu goroe mo veve vena, Lord, ve gon buluieu. 26 Ko ne mo duvi leona mo vena, He garea tea vena lai na hinaga a gara maresu, veda qalegi lawera nati wiriu. 27 Ko ne mo vena, Hatie hinei Lord, nea nati wiriu ram gani na mavurigi ram masaru dena tanoī gaganie nora tagi bulara. 28 Mo rovo Jesus mo duvi leona mo vena, Vavine nomu ladahogo u lawua ; gom taran na havahine, na mautu. Tau i netune mo maso lo mahoi boni hinei.

MATTHEW xvi, 13-a vuuhunegi.

13 Ne i Jesus mo vano lo tagi ta Kaisareia Philipi, mo uhire rorontaginie, mo veve vena, A tanaloi teri ram veve hurieu a Nati tanaloi ven i hine? 14 Tau ram vena, A lavasigi ve i John i Garuhi-gogona, ko lavasigi vage ve i Elia, ko rahine wagineu ven i Jeremia, sige gategale denire Prophet teri. 15 Mo rovo mo veve lawera vena, Ne i gimiū nem veve ve ineu ihine? 16 Ko i Simon Peter mo hou duvi leona, mo vena, Iniko hinei i Christ Netun God i Masoana. 17 Ko i Jesus mo hou duvi leona, mo veve lawea vena, Iniko hinei i gineu gareahuri, Simon Barjona, huri a vihigogi tonai dai aru hi vei vagawetegi lawego tea, ne i Tamaku mo toga eulu : 18 ko nan veve taligu lawego vena iniko Peter, ko vena lo mahui yetu hinaha nani tabe kalo na noku Warehue, ko a matai arai Hades teri vin he muremure lai te denie. 19 Ko nani lei vanatu lawego a ki teri nabei ute ta eulu ; tau a gineu teri mo vagoni veu lo tano, vi toga vau eulu ; ko a gineu teri mo vagoni riqe lo tano, vi toga tatavaulu eulu. 20 Rovo tau,

ne mo gatogoro ra rorontaginie ve rate duru lawe hine hurie ve i neie i Christ.

21 Ko dena boni lune hinei i Jesus mobei teuvuigi mo laqagi lawera nona rorontagi ve anona vin hage Jerusalem, ko vin rono na gagadiri vagasao nabera Tamaragai, tora ratahigi lawua a Rugurugu teri tora Huhui, ko ve rain vei vagamatea, tau ve vi vei maraga taligu ginie lo boni gaitoligi. 22 Tau i Peter mo hako bibie, mo baro goroe, mo vena, Na hahagavi lawego Lord ; a gineu hi vese lawego. 23 Tau ne mo kileu mo veve lawe Peter vena, Gon toa va lo taguku, Satan, a vetu iniko mo vaieu nom taturegi, huri gohe ladolado hue na gineu teri tea noi God, ne nora tanaloi gesegi. 24 Mo rovo tau i Jesus mo veve lawera nona rorontagi vena, Tare ihine mo taran ve na huri na taguku, na garohuri me sibona, ko na waliragasi na nona gaiqale, bei hurieu. 25 Huri ihine vi taran vena matagaragi na masona taligu vi vei vohogi ; nei hine vi vei yohogi na masona a vevenagi ve hurieu vin hako huae. 26 Huri a havahine tea u garea vi kalovi na tanaloi tare mo wiribibi na ure doluegi, ne tare vena masona vi royo vun denie ? sige vena hava gineu a tanaloi vi leilei vanatu ve na tatarise wenigi na masona ? 27 Huri a Neti tanaloi vi vomai teu mesebe lolo varavaran Tamana, meire nona Angel teri ; tau lune hinei vin turiturie lawe hine, lawe hine vin huri na nona tabaana. 28 Hogo nom veve lawe gimiу vena, Nere na ha lavasigi ram labe saru tainaha ran he meda lehi na mateana tea, lololi rani lehi na Neti tanaloi vin himei lolo nona ute.

MATTHEW xvii, 1-13.

1 Tau a boni gaiono mo rovo i Jesus bei lei Peter tona James tora John i tehine mo lai kalora vun gaitolu lo vusi u qaravu lolo bubueli. 2 Ko a tarabena mo wagineu denie muegi lolo nagora, ko a nagona mo varavara lue mere na aho, ko nona sakule mo mavute garagara mere na leleo mo varavara. 3 Ko, leo, i Moses tona Elia aru mo vagaweteginire lawera ram vui gato bulu nabena. 4 Tau i Peter mo hagalai leona mo veve lawe Jesus vena, Lord, u garea lawe gide ve da toga tahinaha, tare gom taran gamai gan hakovi na vale siusiu gaitolu lo ute hinaha ;

lawego gategale, ko lawe Moses gategale, ko gategale lawe Elia. 5 Ka lune ne mo laqa tau mosigei, leo, a tuke u vilavilara mo malumelu gorora ; ko, leo, a dilogi dena tuke vomai, mo vena, Hinaha i Netuku a natu tabeana, a loloku ginie, nen ronohurie. 6 Tau ra rorontagi ram rono ram soi lolo nagora, ram matamatagu garagara. 7 Tau i Jesus mo vomai nabera, mo tano vano lure, mo veve vena, Nen maraga, nevese matagu. 8 Tau ram ate kalo namarata ne rahe leo hue hine tea, ne i Jesus gahea.

9 Tau inere ram tuliliu hivo dena vusi, ko i Jesus mo gatogoro siagaginire hou mo vena, Ne vese laqagi lawe hine a gineu naha u hage tau lawe gimi u ve nen leo, vi dadari lo boni hinei a Neti tanaloi u maraga taligu beno. 10 Tau ra rorontagi anona ram huie, ram veve vena, Tau ra Huhui ram veve vena noi Elia ve vin vomai tomue huri hano ? 11 Tau i Jesus mo hou duvi leora, mo veve lawera vena, Ne i Elia u vomai hou tomuegi, ne vi vurugegi taligugi na gineu teri ; 12 Ko nan veve lawe gimi u vena, tare i Elia u vomai beno, ne i nere rahe iloe tea, ne rau veivei lawea a gineu teri nere ram taran ; ko merehinei taligu a Neti tanaloi vin rono nona a gagadiri teu mesebeno nabera. 13 Tau lune hinei ra rorontagi lolora bei reni nora ve ne mo veve lawera huri John i Garuhi-gogona.

MATTHEW xvii, 14-a vuhanegi.

14 Tau i nere ram hivo dadari gina vao, ko a tanaloi mo vomai nabena, mo sisiqueu goroe, 15 mo veve vena, Lord, gon hagavi netuku, huri ne mo maemaega, mo toga hahagavi ; huri vagasao mo soi siu lolo avi, ko vase vaga sao loloi wei ; 16 Tau nam vomai meie lawera rorontaginigo, ne i nere rahe vagamasoie lai tea. 17 Tau i Jesus mo houduvigi mo veve vena, Nu matagu huri na soqe ladio samsamegi, ko mo ronogarohuri ! nani togatoga nabemiu vi dadari te hilogo ? nani lolomadamadagi gimi vi dadari tahilogo ? laie vomai tainaha lobeku. 18 Tau i Jesus mo baro goroe, ko a vui mo malue denie, ko mo vagamasoi na maresu hou lo mahoi boni hinei. 19 Mo rovo tau, ira rorontaginie ram dadari vomai lobei Jesus lo bubueli, ram veve vena, Huri havahine gamai gahe veivohoginie lai tea ? 20 Tau i Jesus mo veve lawera vena,

Huri nomiu a ladoana maruru, huri a hogo nam veve lawe gimiу vena, Vena ladohogo nabemiu na mere na toli *mustard*, gimiу nen veve lawe na vusi hinaha vena, Gon marraga dena ute te vea, *ne vi maraga*; ko hete vohogi na gineu tea vi vehe lai tea lawe gimiу. 21 Ne a malemalei gineu hinaha vi he rovolue tea *ne gina tataro* ko a togatogagi.

22 Ko lune *nere ram* toga a Galilea, i Jesus mo veve lawera vena, Hetiribigi vi mesinegi i Neti tanaloi lo limara tanaloi teri. 23 Ko *nere rani* vei vagamatea, ko lo bon gaitoligi vi vei maraga taligu ginie. Tau a lolora mo vonovono garagara huri.

24 Tau ram hivo beno i Kapernaum, ko i *naraha ram* lailei na homu gagaruegi ram vomai huri Peter, ram veve vena, I Huhui he lai vano tea a homu gairue? 25 Tau mo vena, *Ne mo lai*. Ko *ne mo sorohage* lolo vale, ko i Jesus mo huie sasawagi vena, Gom lado ve vahava Simon? Ira ratahigi talo ure ram hakohako den rahine a homu digegi teu lawera? denire nature, sige denire waitanaloi? 26 I Peter mo veve lawea vena, den *naraha* a waitanaloi. I Jesus bei veve lawea vena, Vaiveinagi hinei a natugi ram toga tabetabegi; 27 *ne tau*, vate gide da vaire rate tatu-regi, gon hivo lo valai qilo, gon bugurigi na gau, ko goni reve kalo na ige u wata muegi; ko vi waga na wuwana go bei leo hue na homu lolona: gon hakovie hinei, gon vile lawera, ve gin noku go gi noma.

LUKE x, 1-20.

1 Tau na ha mo rovo, i Lord me leo wahe rahine lavasigi *navulu gaibitu*, mo horara *nere ran* vano gagaruegi muegi vataha na togagi venue, go vataha na tanogi teri, *ne vin vano* te tagaha aiie. 2 Tau *ne mo veve* lawera vena, A hinaga mo lulu, *ne ira tegivui* he sao tea: tau nen tataro lawe Lord a tegi vuigi, na hora na tanaloi teri huri na nona mahu. 3 Nen vano; leo vomai, nam hora gimiу vonatu mere na nati sheep teri lolo livugara boe gagani. 4 Mite sagasagabanigi na tanai homu, ko mite lai na gete, ko a sarusaru goro qaqaи kerumu: mite reve hahai mei rahine lo matahala. 5 Mo vano ne mo ahu va lolo vale ihine, nen veve hou vena, A tamata na toga lolo vale hinaha. 6

Ko i nati tamata mo vano mo toga lolo vale hinei, a tamata nomiu vi en lo vale hinei. Mo vano ne mo he toga te aiie, a tamata nomiu vi mule vomai teligu nabemiu. 7 Mite toga vataha na vale; ne nen inu ko nen gagani nora hinaga: huri ra tanaloi tabana rau tatarise huri tawetawe; mite vano vataha na vale. 8 Mo vano nen sorohage lolo togagi venue, ko tare ram lai vurugegi gimi, nem gagani na havagineu nere rain hogogi lawe gimi. 9 Ko neni vagamasoire ram sege aiie, ko nen veve lawera vena, A ute noi God mo kakarani vomai. 10 Tau mo vano gimi nen sorohage lolo togagi venue, ko mo vano nere ran he lai vurugegi gimi tea, nen vano lo matahala u tatavola, ne veve vena, 11 A tano u buluti na karumei ḡimai gam mani vohogi siulumiu: ne nen iloe yen neinaha, vena a ute noi God mo kakarani vomai nabemiu. 12 Tau i neu nom veve lawe gimi vena, Vi vei rorono Sodom, dena togagi venue hinei lo boni hineie. 13 Hava na hahagavi iniko Korasin! hava na hahagavi niko Bethsaida! tare u vei na gineu vui teri lure i Tur tona Sidon mere u vei tau be lo gimiru, rom lado wenigi tau tuei, rom gavu goro gi na gavui togatoga, rom vurei gi na digevu. 14 Tau vi vei rorono Tur tona Sidon lo boni gatogi den gimiru. 15 Tau nei niko Kapernaum gu sagego hage eulu, vi buguriginigo hivo lolo walui evi. 16 Ihine vi rono huri gimi vi rono hurieu; ko ihine vi vei vohogi gimi vi vei vohogieu; nei hine vi vei vohogieu mo vai vohogi ihine u horau vomai.

17 Ko nere hi navulu gaibitu ram walidori vomai gina garigeri, ram veye vena, Lord, a vui galegaleasi teri rau mebu teu hivo lovavamai lo henamu. 18 Tau ne mo vena, Nau lehi Satan mere na vile mo soi himei dena eulu. 19 Leo vomai, nom lai lawe gimi a managi goro na muremure nona tavului vuro, ko vena varadara na mata teri, ko a golomahana; ko hete na havagineu tea ve vi vei kirehagi gimi. 20 Tau ne nevese garigeri huri hinaha, huri vena a vui teri u mebu hivo lovavamiu; ne nena garigeri huri u kara tau beno henamiu eulu.

LUKE x, 25-37.

25 Ko leo, a Huhui tuegi mo maraga hahale ve na kali

lehie, mo veve vena, Huhui, nai vei na havahine ven nani hakovi na maso radu ? 26 Tau i Jesus mo vena, A havahine u reve tau beno lo Leo garea ? Gom valu na havagineu ? 27 Tau ne mo vena, Gon tabe i Lord niko lolo taqanimu doluegi, ko lolo tamatemu doluegi, ko lo ragahui doluegi, ko lolo domiana doluegi, ko a tagi venuemu mereigo. 28 Tau ne mo vena, A hogo gu duvi vovohoi, mo vano goni vei merehinei goni maso. 29 Ko ne mo taran ve na gatogoro ebena, mo veve lawe Jesus vena, Tau i hine a tagi vanueko ? 30 I Jesus mo daraginie mo vena, I hine mo tuliliu hivo dena Jerusalem i Jeriko, mo roro lolo tavului vuro balu, ko nere ram tagagi vohogi dona gavu, ram wehie tau, ram rovo denie, mo sure tau. 31 Ko a Rugurugu tuegi mo tuliliu hivo vena huri na matahala hinei, mo lehie, mo dige beragi denie. 33 Tau ne a ta Samaria, lo nona digeana, mo dadari ginie, mo lehie, mo hagavie, 34 mo vano nabena, mo redi goro na mataigana, mo lini siu lolona a nubugi ko a waen, mo tarie lo bulana *ass*, mo va me lolo valei hala, mo le hurie. 35 Ko lolo robon vena dige mo lai na homu gairue lawe na tagi vale, mo veve lawea vena, Gon lehurie ; a homu mo vano mo he tatarise tea huri, nani walidori vomai, nani bului taligu. 36 Gom dodomie ihine den naraha gaitolu a tagi venue lawi na tanaloi mo roro tau lolo tavului vuro balu ? 37 Tau ne mo vena, I gineu hinei u hagavie. Tau i Jesus mo vena, Gon vano, gon vai mereie.

LUKE xi, 1-13.

1 Tau ne mo tataro lo mahogi tuegi, ko mo rovo, a iorontagi gategale mo veve lawea vena, Lord, gon huhui gamai ve gan tataro, mere i John u huhuire rorontaginie. 2 Tau ne mo veve lawera vena, Mo vano nem tataro nen veve vena, Mama eulu, nahemu vi gogona. Nomu ute na himei. Nomu taran na lai lovovagi mere eulu. 3 Lai himei gaqarigi lawe gamai a hinaga vi tatarise huri gaqarigi. 4 Gon ladovohogi nabugumei ; mere gamai gam ladovohogi nabugure. Go vese siresiregi gamai lolo sine-sine lehi gamai, gon lai gamai dena galegaleasi.

5 Tau ne mo veve lawera vena, Ihine den gimiua nona buluana luie, mo van mo dige yano nabena lolo boni, mo

veve lawea vena, Buluana, lai ben laweau a *bread* te gai-tolu ; 6 Huri a noku buluana lo nona digeana, mo dadari gieu, *ne a hinaga hatie ve na lai lawea.* 7 Tau i *ne lolo vale mo hou leona vena*, Go vese vai huiwirigieu : a mataivale u ligo bibi, ko i gamai tomai renetuku lolo tanoi nie beno, nan he maraga lai tea ve nan lai vanatu lawego. 8 Na veve lawe gimiу vena, Ne vin he maraga lai tea vena lai lawea, huri nona buluana, *ne vin maraga vin lei vanatu lawea te gaivihe ne mo taran huri mo laqa kakalie.* 9 Tau i neu na veve lawe gimiу vena, Neni tataro, ko vin lei lawe gimiу, Neni hike haro, ko gimiу nen hue, Neni dinidini, ko vi roa lawe gimiу. 10 Ko irahine teri mo vano raim tataro ran lei ; ko ihine vini hike vin hue, ko ihine vini dinidini vi roa lawea. 11 Ihine den gimiу netune vi nevu na *bread* denie, vini lei wenigi gina vetu lawea ? Sige a ige vini lei wenigi gina mata ? 12 Sige a toli toa, vini lei wenigi gina golomahana ? 13 Tau *ne ve gimiу ra galegaleasi nám iloe nem lai na hogohogo garea lawe re netumiу, i Tamamiу siu eulu lo tuke vin he lai garagaragi na Vui gogona tea lawe rahine ram tataro hikehike lawea ?*

LUKE xiv, 15-24.

15 Tau i hine denire mo gani vagategale meire mo rono-huri na gineu *naha* teri, mo veve lawea vena, Garea gara-gara i hine mo va mo gani hinaga lolo ute noi God. 16 Tau *ne mo vena*, Ihine mo vai na gaganie lawua, ko mo warera vomai rahine teri rau sao. 17 Ko mo vai vagamate mo rovo tau a hinaga *ne mo hora* na nona tanaloi teri ve ran veve lawe rahine u warera tau vomai, vena, Nena vomai huri u hei vagamate vunuhi na gineu. 18 Ko i nere doluegi ram gona denie, gategale mo veve lawea vena, Neu nu lei goro na labute, ko nani dige hou ve na leo : nam navu denigo gon leo rorono gieu. 19 Ko a tanaloi tuegi mo veve vena, Nau voli na kau hanavulu, ko nani dige nana vaivei lehire, nam navu denigo gon leo rorono gieu. 20 Ko tuegi vage mo veve vena, Nau legi na vavine, tau nan he van lai tea huri. 21 Tau a hora hinei mo mule vomai, mo valuhuri lawe lord. Ko i lord lolona mo gagasi mo veve lawe na hora vena, Gon dige sasawagi lo mata-

hala lawua teri ko a matahala mahana teri talo togagi venue, ko gon vomai meire a mahoi tanaloi, ko ra sigori, ko ra dige asi, ko ra matadodo. 22 Ko a hora mo vena, Lord, nau vei mere gu veve tau laweau ; ko a mahogi mo en tau. 23 Tau i Lord mo veve lawe na hora vena, Dige va lo matahala ko a ara teri, ne gon vaire nere ran sasroro vomai vena valeku na horo. 24 Tau i neu na veve lawe gimi vena, Hatie vohogi ve ihine den naraha u hora hurire vomai teu, vena gasi leo na noku gaganie.

JOHN xi, 1-46.

1 Ko a ta Bethania mo sege, a henana i Lasarus, talo togagi venue i Meri tona tahine i Martha. 2 Ko i sege-sege i haqe Meri hinei u vurei Lord teu gina mur, mo meni na kurune gina vulune. 3 Ko ra haqena ram hora tanaloi na veve lawea vena, Lord, i gineu gom tabea mo sege. 4 Ko i Jesus mo rono, mo vena, A segeana hinaha he tatarise te vi mate, ne huri a vaiveinagi ve a varavan God, ve Netun God vi varavara ginie. 5 Ko i Jesus u tabe i Martha tona tehine tora Lasarus. 6 Ko ne mo rono huri ve mo sege, tau ne mo toga be a boni gairue lo mahogi ine aiie. 7 Mo rovo tau, mo veve lawera rorontagi vena, Da van taligu a Judea. 8 Tau ra rorontagi ram veve lawea vena, Huhui, ra ta Judea ram hikesigo gesegi ven ran lomogo, ne gon van taligu aiie ? 9 Tau i Jesus mo duvi leora mo vena, Sanavulu domagi gairue daga a mahogi lolo rani gategale ? Tare ihine mo digedige lolo rani vin he taturegi lai tea, huri ne mo lehi na leleo talolo ure hinaha. 10 Tau ihine mo vano mo digedige lolo dodo vi teturegi, huri he leleo tea lo lolona. 11 Tau ne mo veve mo rovo merehinaha, ne bei veve lawera vena, I Lasarus havada mo maturu ; ne nan vano venan vagaradahie. 12 Tau ira rorontaginie ram vena, Lord, nena maturu vi maso. 13 Tau ne i Jesus mo veve huri mo mate ; ko nere ram lado ve mo laqalaqa huri ne mo maturu mabusuriginie. 14 A vaiveinagi hinei i Jesus bei veve lue lawera vena. I Lasarus mo mate. 15 Ko neu nam rono garea huri nuhi toga te aiie ; a vaiveinagi huri gimi vena ladohogo ginie ; ne gide da vanatu nabena. 16 Tau i Thomas tavului henana Didimus, mo veve lawera rorontagi vena.

tagi lavasigi vena, Da vanatu vedā mate vagategale meie.

17 Ko i Jesus mo va dadari, ne ine u ilo huri ve ne u taqao lolo walu a boni gaivesi beno. 18 Ko a Bethania kakarani me Jerusalem, a mahogi mere sanavulu domagi gailime. 19 Ko ra ta Judea rau sao ram vano nabei Martha tona Meri ven ran laqasurigi meire huri haqera. 20 Ko i Martha mo rono huri Jesus mo kakaran vomai, mo dige dadari meie, ne i Meri mo toga mo sigei lolo vale. 21 Tau i Martha mo veve lawe Jesus vena, Lord, ve iniko hano, haqeku vi he mate tea. 22 Ko hi bagatoha nau iloe huri God vi lei na gineu teri goni nevu den God huri. 23 Tau i Jesus mo veve lawea vena, Haqemu vi maraga taligu. 24 Tau i Martha mo veve lawea vena, Nau iloe huri ne vi maraga taligu lolo maragana lolo rovoanai boni. 25 Tau i Jesus mo veve lawea vena, Ineu a maraga taligu, ko a maso; mo vano ihine mo lado hogo hurieu, mo vano mo mate ne vi maso taligu; 26 ko i hine mo maso tau mo ladohogosieu, vi he mate lai tea vi tuei. Gom lado hogo huri merehinaha? 27 Tau ne mo veve vena, Io, Lord, nau ladohogo be ve iniko i Christ Netun God, i vomai lolo ure. 28 Mo veve vun mercinaha mo dige beragi, mo ware roronogi tehine Meri, mo vena, I Huhui nei naha, ko ne mo ware vanatu ginigo. 29 Ne mo rono haqe tau mo maramaraga siseri, mo dige mo vano nabena. 30 Ko i Jesus he dadari te mo sigei varea, ne mo toga mo sigei lo mahogi i Martha u dadari ginie tau aiie. 31 Ko ra ta Judea ram toga tau nabena lolo vale ve ran laqasurigi meie, ram lehi Meri mo maramaraga siseri mo malue, ram hurie, ram veve vena, ne mo vano lolo walu ve ha tani aiie. 32 Ko i Meri mo dige dadari lo mahogi i Jesus aiie, mo lehie, mo sisique goroe, mo veve lawea vena, Lord, ve iniko hano, i haqeku vehe mate tea. 33 Ko lune i Jesus mo lehie mo tani, ko ra ta Judea rau vomai bulu meie ram tani, a tamtena mo garasie garagara, ko ne mo vai latègi sibona. 34 mo vena, Gimiu neu tuleginie vea? Tau ram vena, Lord, vomai, gon leo. 35 I Jesus mo tani. 36 Tau ra ta Judea ram vena, leo, ne u tabea garagara. 37 Tau nere lavasigi ram vena, I gineu neinaha u vei namatara rau dodo tau, ne he managi tea ve na vaivohogi na mate ana dena tanaloi hinaha? 38 Ko a tamtei Jesus ma ga-

rasie garagaragi, ko ne mo dige dadari gina walu. A malana hinei, ko a vanu mo taqao lune. 39 Tau i Jesus mo vena, Talelegi vohogi na vetu. I Martha i haqena tamate mo veve lawea vena, Lord, ne u boni beno, huri ne u mate a boni gaivesi beno. 40 Tau i Jesus mo veve lawea vena, Na he veve te lawego, ve gom ladohogo, goni leo nomu gaqaragi a managi noi God? 41 Ko i nere ram talelegi na vetu dena walu rau tulegi na tamate tui aiie. Ko i Jesus mo dada hage eulu, mo veve vena, Mama, nom garea hurigo huri niko gom rorontagieu. 42 Ko i neu nom iloe huri ve gom rorontagieu gesegi, tau nom veve a vaiveinagi a vao ram labe dalibulu tainaha ve nere ran ladohogo ve gu horau vomai. 43 Tau ne mo gato mere hinaha, ne mo gato nete siueulu vena, Lasarus, malue yomai. 44 Ko a tamate mo malue vomai, u luqe goro na limana ko a karuné gina saqule talolo malana i tamate, ko u vivi goro nanagona gina saqule a gai mamani. Tau i Jesus mo veve lawera vena, Riqe denie, sireginie na dige.

45 Ko ra ta Judea rau sao rau vano tau be nabei Meri, ram lelehuri na tabaana noi Jesus, tau ram ladohogosie. 46 Tau ne a lavasire ram dige vanatu nabera Pharise, ram veve lawera huri na tabaana i Jesus u vei teu.

LUKE XV.

1 Tau ra digegi-homu yunu tora galegaleasi ram kaka-²⁹³
ran ginie ve ran rono hurie. 2 Ko ra Pharise tora Huhui
ram sabu, ram veve vena, I gineu hinei mo lai ra gale-¹⁸⁷
galeasi, ko mo gagani yagategale meire.

3 Tau ne mo gato tavalu lawera, mo vena, 4 I hine
den gimiul bulana sheep vudolie, mo vano a vudoluenagi
mo sala denie, ne vi he tau te vohogi na sheep navulu gai-
siwo domagi gai-siwo lo vanue vurogi, mo vano hurie hinei
u sala tau lololi ne vi huae? 5 Ko mo huae siu mo walie
mo garigeri mo mule; 6 mo dadari lo valena, mo warera
nona buluana tora tagi venuana, mo vena, Gide da gari-
geri vagategale; huri neu nau hue taligugi na sheep u
sala denieu teu. 7 Na veve lawe gimiul vena, Inaraha ta
eulu rani garigeri huri galegaleasi gategale mo lado winigi,
den ra bagoto navulu gai-siwo domagi gai-siwo, a vaive-
nagi a lado wenigi hatie meire.

8 Ko a vavine vage bulana homu hanavulu, mo vano a hanavulugi mo sala denie, ne vi he bule na bulu tea, vi he hiri na valena tea, ko vi he hike gagarasigi tea lololi vi huae? 9 Ko mo lehuae, mo warera nona buluana vomai tora tagi venuana, mo vena, Da garigeri vagategale, huri nau leo hue taligugi na homu a sala tau denieu. 10 Merehinei, nana veve lawe gimiū vena, Ira Angel noi God rani garigeri huri hine a galegaleasi vi dom wenigi teligu.

11 Tau ne mo vena, Renetui hine gairue luie: 12 Ko a tahimaresu mo veve lawe tamana vena, Mama, gona lai vomai laweau a duvi bulemu vi tatarise meieu. Ko i tamana mo bete vatahara den bulana. 13 Ko a boni he sao tea mo rovo a tahimaresu mo vile bulutegi na nona lalaie, mo mavue va vagahao lo wai venue, mo vai gaburegi vohogi na nona hakogineu huri na togaana asiesi. 14 Ko a homu doluegi mo sala denie, ko a maro lawua mo vaire lo venue hinei; ko ne mo soi madamada hurie. 15 Ko ne mo toga mena tagi venue talo venue hinei; ko ne mo hora taue huri vanani boe lolo labutana. 16 Ko ne mo taran ve na gani na guqe gina vinu a gai boe; tau i hine he lai tea lawea. 17 Ko a domine mo tawaga taligu, mo veve vena, Ira tanaloi hora nabei tamaku rau sao ram gani ram guqe, ne i neu hinaha a maro mo gasi vagamateau! 18 Nan maraga, nan van taligu nabei tamaku, nani veve lawea vena, Mama, nu galegaleasi goro eulu, ko lolo nagomu, 19 ko nahe turiturie tea ve goni wareau gi netumu: gon tauue gina tanaloi hora. 20 Ko ne mo maraga hahale, mo vano nabei tamana. Tau ne mo vagahao tau mo sigei i tamana mo lehie, mo hagavie, mo toa, mo rago bibie. 21 Tau i netune mo veve lawea vena, Mama, nau galegaleasi goro eulu ko lolo nagomu ko nahe turiturie tea ve goni wareau gi netumu. 22 Ko i tamana mo veve lawera na tanaloi hora vena, Nen lai lue vomai a gavu garea, nena saru goroe ginie, ko nena saru goro nabisune gina lala, ko nena saru goro na taqalahai kerune, 23 ko nena lai lue vomai a nati kau garea garagara, nen vili vagamatea, ko da gagani da garigeri; 24 huri netuku hinaha u mate tau, ne mo maso taligu; u sala tau, ne dam huae taligu. Ko i nere ram garigeri hou. 25 Tau ne a togagi lolo labute; ko lune mo mule vomai, mo kakaran nabei

vale, mo rono na bue, ko a hawana : 26 ko ne mo ware na malakelo gategale vomai, mo huie vena, A havahine va hinei ? 27 Tau ne mo vena, I tehimu u mule vomai ; ko i tamamu u wehi na gana nati kau garea garagara, huri ne mo lai masoginie taligu vomai. 28 Tau ne alolona mo gagasi, ko he taran tea ve na soro hage. Tau i tamana mo malue vena warea vomai. 29 Tau ne mo veve lawe tamana vena, A higao u sao nu vei tabaana nabemu, ko nahe rahagi na leomu tea, ne gohe lai tea laweau a nati goat, ve tomai noku buluana gana garigeri vagategale huri. 30 Tau ne i netumu hinaha u vagasalagi vunuhi na nomu tuvegi huri na vavine vilevile homu na mule vomai, gobei vili vagamate na gana nati kau garea garagara. 31 Tau ne mo vena, Netuku gom toga nabeku ko noku lalaie doluegi mo voragi bulemu, 32 da garigeri u garea, huri tehimu hinaha u mate tau, ne mo maso taligu ; u sala tau, ne dam huae taligu.

LUKE xvi, 19-a vu hunegi.

19 Tau a tagi-hakogineu mo saru goroe gina saqule u hodoga, ko u mevute, ko mo gani gesegi na hinaga garea. 20 Ko a mahoi tanaloi a henana i Lasarus, a govi, ram tauei goro na matai valena. 21 Ko a lolona mo taran ve na vananie gina mavuri hinaga rau soi teu dena tanoi gaganie nona tagi-hakogineu, tau a wiriu teri ram dige vomai ve ran meani na matai govi. 22 Ko a mahoi tanaloi mo mate, ko ra Angel teri ram halovie-hage lo mabui Abraham : ko a tagi-hakogineu mo mate, ko ram tuleginie ; 23 ko a Hades a gagarsi mo garasie, ko mo ate lana mo lehi Abraham vagahao ko i Lasarus lo qaqana. 24 Ko ne mo gato nete siu eulu, mo veve vena, Mama Abraham, gon hagavieu, gon hora Lasarus vomai na diri na bisune lolo wai, ve na vai na meaku vomai ; huri mo garasi garagara gieu lolo evi hinaha. 25 Tau i Abraham mo vena, Netuku, a lolomu na rani huri gu lei nomu beno a hakogineu teri u garea lo bonimu, ne i Lasarus a tamtamani gineu, ne hi bagatehe a ebena mo makemu, ko mo garasigo. 26 Ko vase, lolo livugada a walu bue mo eno goro be, tare rahine den gamai vi taran ve na lagau ya nabemiu vi he va lai tea, ko irahine vase den gimiu ran taran ve

ran lagau vomai nabemai ran he vomai lai tea. 27 Tau ne mo vena, Mama, nom navu denigo vena, gon horae va lo valei tamaku: 28 huri retehiku aiie nere gailime, ko na laqagi lawera, tevai ram dige vomai lolo tanoi gagarasi tainaha. 29 Tau i Abraham mo vena, I Moses ko ra Prophet nabera be, nere rana rorontoginire. 30 Tau ne mo vena, Hatie, Mama Abraham; ne tare ihine denire tamate na va nabera, nere rani ladownigi. 31 Tau i Abraham mo vena, Mo vano nere ra mohi rorontagi Moses ko ra Prophet tea, vihe ari huri laire tea, ve ihine mo va mo maraga taligu denire tamate.

LUKE xviii, 9-14.

9 Ko ne mo gato tavalu lawera hine ram sagera ve rau bagoto, ko ram siesie gi rahine wagineu. 10 Irahine gairue rom dige hage lolo livugei sara gogona ve ron tataro; gategale a Pharise, ko a tuegi a Digegi-homu. 11 Ko a Pharise mo labe mo tataro rorono vena, God nom veve garea ginigo, huri neu nahe mereire tea na tanaloi teri, rau balubelu, ram vai gagasile, ko ram bakabaka, ko mere na Digegi-homu neinaha. 12 Nom tinetine tolo vagarue lo mahoi boni mabusurigi, nom lai sanavulugi den noku vataha hakogineu. 13 Ko a Digegi-homu mo labe vagahao, he taran te ve na ate lana siu eulu, tau ne mo tutu na qavana, mo vena, God, gon havagieu i galegaleasi. 14 Nom veve lawe gimi vena, I gineu hinaha mo mule va lolo valena mere tanaloi bagoto ne a Pharise hatie: huri hine mo va mo sagea, vi wuweu ginie; ko ihine mo va mo vai wuweu ginie sibona, vi vei ragasie hage.

LUKE xix, 1-10.

1 Ko ne mo dige turuhi na Jeriko. 2 Ko leo, i gineu rau suri na henana i Sakeus neie a Muei Digegi-homu, ko ne mo hako homu. 3 Mo hikehike ve na lehi Jesus ve ne ihine, tau hatie, huri a vao, huri neie u qilodo. 4 Ko ne mo toa utuhie, mo kalo hage lo yuhunei *sukamor* ve na lehie, huri ne vi dige tatagarasu lo matahala himei. 5 Tau i Jesus mo dadari lo vavana, mo dada hage, mo lehie, mo veve la'wea vena, Sakeus himei siseri: huri na toga gaqarigi lo valemu. 6 Tau ne mo hivo siserigi, ko ma lai

garigeri ginie. 7 Ko rahine ram leo ram vuinutugi ram veve vena, ne mo dige vano nabei galegaleasi gi havana. 8 Ko Sakeus mo labe tau mo veve lawe Lord vena, Leo, Lord, a tavului buleku nom lai lawera na mahoi tanaloi, ko ve nom hako noku homu teu huri teuana, nom lai taligu vagavesi. 9 Tau i Jesus mo veve lawea vena, Gaqarigi a masoana u sasaroro lolo vale hinaha, huri neie i netui Abraham. 10 Huri a nat tanaloi u vomai vena hike, ko vena vagamasoi na havahine tea u sala tau.

LUKE xix, 11-27.

11 Tau lune nere ram rono huri na gineu teri hinaha ne mo bului na nona laqana gina gatotavalu, huri ne mo kakaran a Jerusalem, ko huri rahine ram lado ve a ute nci God vi vagawetiginie sasawagi, 12 mo vena, A ratahigi lawua mo va lo wai venue vena lai nona ute, siu bei mule vomai. 13 Ko ne mo warera vomai a nona tanaloi hora nere hanavulu, mo lai lawera a *pound* hanavulu mo veve lawera vena, Nena vaivei tabaana lololi nani mule vomai. 14 Tau ne i nere talo venuana rau tovoragi sinora ginie, ram hora tanaloi ve ra hurie, ran veve vena, Gamai gahe taran te ve i gineu hinaha na ratahigi goro gamai. 15 Ko ne mo lai na nona ute, mo rovo mo mule vomai; ne bei hora ve ran warera vomai nona tanaloi hora, ne u lei na *pound* teu lawera, ve na leo a havahine u rovo vomai lawera huri nora tabaana. 16 Tau a muegi mo dige vomai nabena, mo vena, Lord nomu *pound* u kalo vomai buluigi hanavulu. 17 Tau ne mo vena, Io, tanaloi hora gu megugarea huri tabanagi vurugegi huri na gineu biti, gona hakovi na managi goro na togagi venue te hanavulu hurie. 18 Ko a tuegi mo dige vomai lobena, mo veve vena, Lord, nomu *pound* u kalo vomai buluigi gailime. 19 Tau ineie taligu mo vena, Gon toga ratahigi goro na togagi venue gailime. 20 Ko a tuegi vage mo dige vomai, mo vena, Lord, leo vomai, nomu *pound* nehinaha, nau hako vunigi, nau hogon teu lolo gai manmani. 21 Huri nom matagu ginigo huri niko gu vei siaga, gom lai kalo na havahine gohe mabu te tau nomu. Ko gom harahara ha havahine gohe rivu nomu tea. 22 Tau ne mo vena, Lolo wuwamu nani wasaigo, robai tanaloi, gu iloe ve i neu a tanaloi yei-

siaga, nom lai kalo na havahine na he mabu tea, ko nom harahara na havahine nahe rivu tea. 23 Tau ne huri hano gohe voro hine tea gina noku *pound*, mo va nom mule vomai, gobei wono liue laweau? 24 Tau ne mo veve lawe *naraha* ram labe dalibuluginie vena, Nena laivohogi na *pound* denie, nen lai lawe gineu a *pound* hanavulu lobena. 26 Huri nom veve lawe gimiū vena, Vi bului teligu lawe hine lawe hine mo hako beno: ko ihine mo vano mohe hako te nona, vi lei vohogi denie vage a gineu ne mo hako. 27 Tau ne i *nere* a tavului vuro laweau, rahe taran te vena ratahigi gorora, laire vomai, ran vai vagamatera lolo nagoku.

JOHN xii, 1-8.

1 Ko a boni gaiono mo enō a Qalegagaliu, ko i Jesus mo dige mo vano Bethania, ko i Lasarus aiie, i gineu hinei u mate tau, i Jesus u vei maraga taligu ginie dena matana. 2 Ko *nere* ram lai lawea aiie, ko i Martha mo tabanagi, ko i Lasarus mo toga vagategale meire ram gagani. 3 Ko i Meri mo lai na gai besibesi, a gineu tunu, mo besi na karui Jesus ginie, mo mani gina vulune, ko a vale mo horo gina boni gaibesi. 4 Tau gategale denire rorontagi i Judas Iscariot, netui Simon, i ronogana, mo vena, 5 Huri hano ne hi voli na gaibesi hinaha gina duvi homu te vudolue vagatolu, ko dan lei lawera mahoi tanaloi ginie? 6 Tau ne mo laqa mere hinaha hete huri ve ne mo lado mo dolue hurire mahoi tanaloi teri, ne huri ne i balu, ko a tana i homu nabena, ko ne vi lei belu na homu mo mabu teu lolona. 7 Tau i Jesus mo vena, Gon sireginie, ne mo matagoro na gineu nahe huri na boni vi tulegieu lolona, 8 ko *nere* mahoi tanaloi teri ram toga tau nabemiu, ne i neu hatie.

MATTHEW xxi, 1-17.

1 Tau lune *inere* ram kakaran a Jerusalem rau dadari beno a Bethphage, nabei yusi Olivet, i Jesus bei hora vanatu na nona tanaloi gairue; 2 mo veve lawera vena, Miru na dige vano lolo togagi venue mo en vovohoi gimiū, ko gimiru neri hue sasawagi na nomiru a *ass* rau ligo bibie, ko a nati *ass* netune meie, miru na torosire miru na laire

vomai. 3 Tau ne tare ihine mo veve na havahine tea lawe gimiru miru na veve vena, I Lord mo taranire hou ; ko ne vi horagi sasawaginire vomai. 4 A gineu teri mo vai merehinaha a vaiveinagi ve a laqana noi Prophet na eno lune hou, u veve vena, 5 Neni medurugi lawe na nati Sion a yavine vena, Leo vomai, nomu ratahigi mo dige mo vomai nabemu, ne i neie u ladolado wuweu ginie, ko ne mo toga lo *ass*, ko lo nati *ass*. 6 Ko nona tanaloi rom dige vonatu, rom vai mere i Jesus u horara tau. 7 Ko inere ram vomai mena *ass* ko a nati *ass*, ko ram mabu nora saqule lo gainherera, rabei tari Jesus lo gainherera. 8 Ko a vao rau sao ram vugeri na nora saqule goro na matahala, ko a lavasigi ram tai volo na ranai gei teri ko ram siu goro na matahala ginie. 9 Ne a vao ram dige mo tomue ko ram tutagune ram ulo siu eulu gesegi ram vena, Hosana gina netui David, nen garea huri i hine mo vomai lo henan Lord, Hosana lo tuke eulu. 10 Tau ne mo ddari a Jerusalem a togagi venue doluegi mo gilu, ram vena, Tau ne i hine hinaha ? 11 Morovo a vao ram vena, I gineu hinaha i Jesus a Prophet ta Nasaret a Galilea.

12 Tau i Jesus mo sorohage lolo livugei Ute Gogona non God ko mo vuro lue naraha doluegi ram volivoli lolo livugei Ute Gogona, ko mo talelegi dori na tanoi homu nora ram vui riririri, ko tanogi teri ra volivoli ranamea ram toga lure. 13 Mo veve lawera vena, u reve tau tuei vena, A valeku hava na valei tataro, ne i gimiu nem vaie gen valei belu. 14 Tau ra matadodo, meire a karure rau esi ram gesu teri ram vomai nabena lolo Livugei Ute Gogona, ko ne mo vagamasoire. 15 Ko ra Rugurugu ratahigi teri tora Huhui ram leo nora a gineu vui teri ne u vei teu, ko a maresu teri ram laka lolo Livugei Ute Gogona ram vena, Hosana lawe netui David, tau ram lolobute ginie, 16 ram huie vena, Go rono, gom rono i naraha ram veve na havahine ? Tau i Jesus mo veve lawera vena, Io gimiu nehi velu te mosigei vena, Dena wuwara maresu wuwerigi, meire ram huhu teu mo sigei gu vei vagamate tau nomu leoi garea huri ? 17 Tau ne mo toa vohogi denire, mo malue dena togagi venue, mo maturu aiie, a Bethania.

LUKE xx, 9-18.

9 Tau ne mo veve hou lawe na vao a gatotavalu *neinaha*, ihine mo rivu na talui *vine*, mo masinegi teu be lawera na tanaloi hora, bei va lo wai venue a boni u sao. 10 Ko mo va lo vulara, ne mo hora na nona tanaloi lawera na tegivui tabana ve *nere* ran lai na lavasi wasigei talolo talu lawea, ne morovo *nere* ram ramusie, ram hora vohoginie vurogi. 11 Ko ne mo hora bului na tanaloi tuegi, ne i *nere* ram ramusie, ram tuli vohoginie vurogi. 12 Ko ne mo hora bului na tanaloi gaitoligi lawera, ne tau *nere* ram vuitoagi, ram qalo meie. 13 Tau a tagi talui *vine* mo veve vena, Nan vei vhava? Nani hora netuku a mera-table, *nere* rani maemae ginie daga lune ran lehie. 14 Tau ne ra tegivui tabana ram lehie ram veve vena, Ne inaha a malakelogi, ida, gide da vai vagamate vagasiginie, ve na voragi noda da hako bibi na venue. 15 Ko *nere* ram lai luea dena talu, ram vai vagamatea. Tau ne a havahine a tegivui telui *vine* vi vei lawera? 16 Ne vi vomai vi vei vagamate vohoginire ra tanaloi tabana hinaha, vi mesinegi na talui *vine* lawe naraha wagineu. Tau *nere* ram rono, ram veve vena, Vese merehinei. 17 Tau ne mo lelehurire, mo vena, Tau ne a havahine hinaha u reve tau be vena, A vetu i ra hakohako vale rau vei sibae tau, vin vai qatui vetu huri na berui vale ginie. 18 Mo vano ihine mo soi hivo lo vatu hinaha vi tuli volovoloe; ne mo vano mo soi siu lui hine, vi bibi vuvurie.

MATTHEW xxii, 1-14.

1 Ko i Jesus mo duvi gorora mo veve lawera taligu lo gate tavalu vena, 2 A ute ta eulu ve u mere ihine a ratahigi mo lako lagie huri netune, 3 tau mo hora na tanaloi teri anona ven ra ware irahine u warera tau beno huri lagie ko *nere* rahe taran tea ve ran vomai. 4 Tau mo hora taligu a tanaloi lavasigi teri anona, mo veve yena, Ne veve lawera u ware vomai beno, ve nau vei na hinaga morovo, nau wehi na kau beno u sao, ko a nat kau malokoloko u teri, u vei vun a gineu saosao nem vomai huri lagie. 5 Ko *nere* ram lado mamarae gesegi huri, tau ram toa, ihine lolo numana, ko ihine huri volivoli: 6 mo

maraga lavasigi ram wiribibi na tanaloi teri anona, mo vaire mo vai vagamatera. 7 Ko a ratahigi mo rono hurire, maraga lolon mo gagasi, mo hora vanatu a vusi muremure teri ram vai vagamate vohoginire ue nagovono teri lehe, mo hure vohogi navanuara. 8 Mo rovo vun mo bei veve lawera tanaloi teri anona vena, U vei vun beno huri lagie, ko inaraha u ware vomai tau he tatarise te meie. 9 A vevenagi huri ne digedige lo matahala teri, na warera vomai huri lagie irahine na leo haqera. 10 Ko a tanaloi teri anona ram van lo matahala teri ram vile bulutegi irahine doluegi rau leo huara tau, rau esi, meire rau garea vage, ko a tanoi-lagie mo horoginire rau soitoga hivo. 11 Ko a ratahigi mo ahu van vena lehi naraha rau sone bulutegi, maraga mo lehi ihine he saru te gavui-lagie. 12 Maraga ne mo veve lawea vena, Buluana, gom ahu vomai gohe saru te gavui-lagie? Mo maraga ne mo toga rorono. 13 Ko a ratahigi mobei veve lawera lalakogi vena, Tulu veu goro karune, ko a limana, tuli vohoginie siulolo dodo avarea; a dohi aiie, ko a ninihe. 14 Huri nere rau sao u warera tau vomai, ke he sao tea nere rau leo hogosire.

LUKE xxi, 1-4.

1 Ko ne mo ate hage mo lehire meraihomu ram tuli nora hogohogo lo tanoi homu, 2 ko ne mo lehi na mahogo ne a mahogi mo tuli hivo a qildai homu gairue. 3 Maraga mo vena, A hogo nam veve lawe gimi vena, A mahogi hinaha mo tuli u liure doluegi; huri nere doluegi rau tuli hivo a hogogi lawe God den nora gineu teri vaga-saosao, ne ineie mo tuli hivo a gineu vi maso hurie, den nona havahine hatie.

MATTHEW xxv.

1 Ko lune hinei vin tavalugi huri ute ta eulu ve mere taqelugu nere hanavulu vagategale, ram hako nora tanoi evi, ram malue vera van dadarigi na tanaloi bei legi. 2 Ko gailime denire rau iloilo, ko gailime vage rau haroharo. 3 Ko ra haroharo ram lai nora tanoi evi, ne tau hatie nubugi nabera. 4 Ko nere rau iloilo ram lai na nubugi gategale lo nora tanoi evi teri. 5 Ko lune i legi mo vivinugu, inere doluegi ram vaimatahuegi, ram matmeturu,

6 Ko lo livugei boni a rorogi vena, Leo! i legi mo vomai, ne malue vanatu ve ne dadariginie. 7 Mo maraga nere a taqalugu doluegi ram mamaragasi ram vurugegi nora tanoi evi. 8 Ko nere ram haroharo lawera rau iloilo vena, Ne lai te nubugi vomai lavasigi nabemiu; huri evi u sao nabemai u ve ran mate. 9 Ko inere rau iloilo ram lai duvigi ram vena, Meseno, vate vai mohe tatarise te huri gamai, ko huri gimi; ne ne vano nabera livugi tuvegi ne volivoli nomiu. 10 Ko lune nere rabei vano i legi mo dadari vomai; ko inaraha rau kore karugi vun mo ahu lolo legie; ne mo gorogoro matai vale. 11 Mo maraga a taqalugu lavasigi rau tutagu ram vomai, ram veve vena, Lord, Lord, gon rca lawe gamai. 12 Ne mo duvi mo veve vena, Ahogo nam veve lawe gimi vena, Ne nau haro gimi. 13 Huri a gineu naba ne rada goro, huri gimi neu haro na boni ve a mahoi boni, a Net tanaloi vin vomai lolona.

14 Huri mere a tanaloi vi van lolo waivenue, tau ne mo warera vomai nabena ira tabanagi anona, tau mo lai vatahara a gineu saosao teri anona. 15 Ko ne mo lai lawe hine a *talent* gailime, ko lawe hine gairue, ko lawe hine gategale; mo lai gagategalegi u tatarise huri hora tabana vatahae; mo rovo vun, mo bei van denire. 16 Ko ihine u lei vanatu teu lawea a *talent* gailime mo vano, mo tabanaginie, mo tabanagi buluigi gailime taligu. 17 Ko i hine mo lai nona gairue tau mo tabanagi merehinei teu, mo tabanagi buluigi vage gairue. 18 Ko ihine u lei teu gategale mo va denie, mo gelu na tano mo vunigi na homu bulei tegivuigi. 19 Ko a higao mo sao mo rovo i tegivui tabana hinei mo vomai, mo veve lawera. 20 Ko i gineu a *talent* gailime nabena mo bului mo gailime taligu, mo veve vena, Lord, gu lei teu laweau a *talent* gailime, ne lehie nau vei bului vomai gailime. 21 Maraga i tegivuigi mo veve vena, Aiiie, matai tabanagi; huri gom gilugi vurugegi huri na gineu bitiganni nai teugo lo gineu teri u sao, ahu vunigi lo neku gaigerigi. 22 Ko i giniu a *talent* gairue nabena mo vano, mo veve vena, Lord, gu teu laweau a *talent* gairue; ne lehie, nau vei bului vomai gairue. 23 Maraga i tegivui tabana mo veve lawea vena, Aiiie, matai tabanagi, huri gom gilugi vurugegi huri gineu bitiganni nai teugo lo gineu teri u sao; kalo vunigi vomai lo

noku garigeri. 24 Ko i gineu nabe na a *talent* gategale mo vomai mo veve vena, Lord, na u ilogo huri niko a matagara, gom kokoranoi havahine gohe rivu te nomu ; ko gom hogon bulutegi havahine gohe gaburegi tea. 25 Ko nam matagu huri, nom van, nom vunigi na nom *talent* lolo tano ; lehie gon hako gi nomu. 26 Maraga i tegi-vuigi mo lai duvigi, mo veve vena, Tabanagi asiasigi, ko gu huiwirige, gu iloe huri neu nam kokoranoi havahine nahe rivu tea, ko nam hogon bulutegi havahine nahe gaburegi tea. 27 Ne anomu ve go tawe ira tabanagi huri homu gi noku homu, ko nai vomai taligu bei rovo liu laweau. 28 Ne hurie ne lai denie a *talent* hanavulu vagategale nabena beno. 29 Huri vi bului teligu lawe hine u hako beno, ko a bulana vi lawua ; ko ihine vihe hako tea, vi leivohogi a havagineu nabena. 30 Ko ne tulivo-hogi i hora mo tabanagi asiesigi lolo dodo a varea, a dohi aiie ko a sasalai *ninihe*.

31 Tetegaha a Net tanaloi vi hime lo varavarana, ko a Angel teri u gogona nabena, ko ve vi toga lo varavarana ; 32 ko a tanaloi teri ran sone bulutegi vagategale goro nangona, ko ve vi beteginire mere i leo goro *sheep* teri mo bete wahera a *sheep* teri dena *goat* teri. 33 Ko vi teu a *sheep* teri lo matuana ko a *goat* teri lo mawirine. 34 Ne i ratahigi bei veve lawe naraha lo matuana vena, Naraha ! ira gineu garea anoi Tamaku, ne vomai, ne hako hage nomiu a ute u vei vagamate teu lawe gimi lo vuiure tau vomai. 35 Huri neu nam maruruhi, ko i gimi ne vananieu ; neu nam madogu, ko i gimi nem lai meku wei vomai ; neu nam sala-lategi, ko i gimi nem lai vurugegieu. 36 Neu nam mahogi, ko gimi nem saru goroau gina gavu ; neu nam sege, ko gimi nem siroau. 37 Maraga ira vovohoi ram lai duvigi ram veve vena, Lord, lu hilogo gamai gom lehigo gom maruruhi, ko i gamai gam vananigo ; sige gom madogu, ko gam lai memu wei ? 38 Lu hilogo i gamai gam lehigo gom sala-lategi ko gam lai vurugeginigo ; sige gom mahogi, ko gam saru gorogo ? 39 Lu hilogo i gamai gam lehigo gom sege, sige lolo valei vauveu, ko gam sirogo ? 40 Mo maraga i ratahigi vi duvi goro ra vena, Ahogo nom veve lawe gimi vena, Ne huri gimi ne vai merehinei lawe hine u bitiganni vohogi den

ra retehiku, gimiū ne vai laweau. 41 Mo rovo vun ne vi veve lawe naraha lo mawirine vena, Ira gineu warai! Ne ne van vohogi deneu lo evi redu u kore karugi teu lawe Satan meire angel teri anona. 42 Huri neu nam maruruhi, ko gimiū nehe vanan lehieu tea, neu nam madogu, ko gimiū nehe lai na meku wei te tau vomai. 43 Neu nam sala-lategi, ko gimiū nehe lai vurugegieu tea; a mahogi, ko gimiū nehe saru goroau tea, neu nam sege, ko nam toga lolo valei vauveu, ko i gimiū nehe lehieu tea. 44 Maraga nere ram duvi lawea vena, Lord atagaha gamai gam lehigo gom maruruhi, sige gom madogu, sige gom sala-lategi, sige gom mahogi, sige gom sege, sige lolo valei vauveu, ko gamai gahe taba ta surigo. 45 Mo maraga ne mo duvigoro vena, Hogo a hogo neu nam veve lawe gimiū vena, Ne huri gimiū nehe vai temerehinei lawehine bitiganni vohogi den naraha hinaha, ne gimiū nehe vai te laweau. 46 Ko nere na ha teri ran van vohogi denie lolo tanoi rongagarasi redu, ne ira vovohoi lolo maso radu.

LUKE xxii.

1 Ko a Hawanai *bread* siaga mo kakarani, a hegi a Halegagaliu. 2 Ko ira Rugurugu lawua tora Huhui ram hike ve ran vagamatea vahavagi, huri nere ram matagu gi vao.

3 Ko i Satan mo ahu yunigi lai Judas tavalui henana Iskariot, a domagi tuegi; 4 ko ne mo vanatu mo veve lawera Rugurugu lawua meire ratahigi goro, ve vin sununie lawera vahavagi. 5 Ko inere ram rongarea ginie huri; 6 ko ne mo masine huri, tau mo hike tanoi sununie vena sununie lo bubueli vurogi.

7 Ko a boni *bread* siaga mo rovo nere ram wehi na Halegagaliu lolona. 8 Ko ne mo hora Peter ton John mo veve vena, Nero vano nero korekarui Halegagaliu ve gide da gani. 9 Maraga nere rom vena, Gom taran ve goro korekarugi evea? 10 Maraga i Jesus mo vena, Leo, gimiru nero van beno lo vanue vutugao, a tanaloi mo wali vurugi wei vi hue gimiru, nero hurie lolo vale vi ehu van loloni. 11 Ko nero veve lawe tegivui vale vena, I Huhui mo veve vomai lawego ve evea a qetuutui valei haba,

gamai ira rorontagi anoku ve gan gani a Halegagaliu aiie ?
 12 Ko ne vi haharagi lawe gimiri a valeihala u lawua rau
 vehagi goro beno, nero vai teu aiie. 13 Ko nere rom leo
 hue mere u veve tau lawera, ko rom vai teu aiie a Hale-
 gagaliu.

14 Ko a mahoi boni mo rovo, ne mo soitoga hivo tora
 Rorontaginie a domagi gairue nabena. 15 Maraga ne mo
 veve lawera vena, Neu na taran garagaragi ve gide da
 gani vagategale a Halegagaliu hinaha, lu nahe ron gagarasi
 tetau. 16 Huri na veve lawe gimi vena, Naihe gani te
 taligu a Halegagaliu vi en lo ute noi God. 17 Maraga ne
 mo hakovi na laha, mo gareahuri, mo veve vena, Ne lai
 nomiu hinaha ne inu vatahagi gimi. 18 Huri neu na
 veve lawe gimi vena, Naihe inu na nubui waigaro tea, a
 ute noi God vi dadari vomai. 19 Ko ne mo hakovi na
bread mo gareahuri, mo bei vise waga, bei lei lawera mo
 veve vena, Nenaha a tureku, mo lai huri gimi, ne vai
 tamerehinei, ve ne lado hurieu ginie. 20 Merehinei ta-
 ligu a gaganie mo rovo ne mo hakovi na laha mo veve
 vena, A laha hinaha a waratau garaqa lo daiku, mo hale
 huri gimi : 21 ne leo vomai a limei sunu neu loului
 tanoi gaganie nabeku. 22 Ko a hogo a Net tanaloi vi
 vanatu mere u ligogi teu beno ; 23 ne ne hagavi na tana-
 loi hinei vin sununie.

24 Maraga nere ram vuuhike hage nabera, ve ihine de-
 nire vi vei merehinaha. Ko nere ram vuigarogi huri hine
 denire vi ratahigi. 25 Maraga neie, vena, Ira ratahigi
 nora hala ram ratahigi gorora, vena irahine ram ratahigi
 ram warera ira vurugegi. 26 Ne igimi mese merehinei,
 ne ihine ratahigi nebemiu vi mere na malakelo, ko ihine
 vi ratahigi vi mere i tabanagi. 27 Ne evea u ratahigi, i
 gineu u toga huri gaganie, sige i gineu u tabanagi ? ne
 ineu lo livugemiu mere i tabanagi. 28 Ko igimi naraha
 nem toga gesegi nabeku lo sine lehieu. 29 Ko na vevetau
 lawe gimi a ute mere i Tamaku mo vevetaugi teu laweau,
 30 ve gimi ne gagani, ne inuinu loului tanoi gaganie
 anoku lo noku ute, ko ne vi toga loului tanoi togatoga
 ratahigi, vevi vevegi a soqegi hanavul vagategale a domagi
 gairue ta Israel. 31 Maraga i Lord mo veve vena, Simon,
 Simon, leo vomai, i Satan mo hike vena bete gimi mere

na toli. 32 Ne nom tataro hurigo vate nomu ladohogo mo sala, ko tagaha gon lado dori gon ture retehimu. 33 Maraga mo vena, Lord na u veiyun beno ve doro van lo valei vauveu, doro mate vagategale. 34 Maraga mo vena, Ne na veve lawego, Peter, a tamai toa vihe totoreto te gaqarigi, ne gon haro vagatolu ve gu haroau.

35 Mo maraga ne mo uhire vena, Nau na hora gimi vanatu a tanai homu, ko a gete, ko a sarusaru goro taikeru hatie vohogi, gimi nem taran sisoli a havahine? Maraga nere vena, Hatie. 36 Maraga neie vena, Ne siserinaha ihine a tanai homu meie, ko a gete, na lai, ko ihine a bue hatie na bete nona gavu ve na voli. 37 Huri neu na veve lawe gimi vena, A leo hinaha u reve tau beno vi labe vohogi luku, ve U velu buluteginie meire gineuesi; huri a havagineu teri mo labe hurieu vi rovo mesebe. 38 Maraga ram vena, Lord, lehie a bue gairue neie. Maraga mo vena, U rovo.

39 Maraga ne mo malue mo van tau mere gesegi lo vusi Olivet, ko ira rorontaginie ram hurie. 40 Ko ram dadari lo tanogi, ne mo veve lawera vena, Ne tataro vate vai ne van lo kalikeli. 41 Maraga ne mo van vagahao denire mere gom buguri vagategale, mo sisiqueu mo tataro. 42 Mo vena, Mama, tare gom taran gon laiyohogi na lala hinaha de neu; ne mese mere nam taran, ne taumere gom tarani. 43 Ko a Angel mo wetelue himei eulu lawea vena turubibie. 44 Maraga a domiana mo horonie, ko ne mo tataro hageginie, ko nona raratori mere na vatuvetui dei mo tiritiri hiva lo tano. 45 Ko ne mo maraga lo tataro, mo van dadarigi ra rorontagi anona, mo lehire ram maturu huri ladoasi, 46 ne mo veve lawera vena, Gimi nem maturu huri havahine? Ne maraga nen tataro, den gimi vaavai ne van lo kalikeli.

47 Ko lun ne mo veve tau mo sigei, a vao, ko i gineu nahenana i Judas, a domagi tuegi ineie, mo tomue, ko neie mo revihi i Jesus ve na simsimie. 48 Maraga i Jesus mo vena, Judas, gom sunun simsimi na Net tanaloi? 49 Ko irahine nabena ram lehi na havahine vi vei ram veve lawea vena, Lord, igide da ue gina bue? 50 Ko ihine denire mo wehi na tanaloi anoi Tomuei Rugurugu mo bule yohogi na qerona a matue. 51 Maraga i Jesus mo veve

vena, Tul siregieu huri naha; ko ne mo tano lo qerona mo vaivagamasoie. 52 Maraga Jesus mo veve lawera Rugurugu lawua mo vomai sumeire, ko lawera leogoro Livugei ute gogona, ko lawera Tamaragai teri, Gimiu ne vomai hurieu mere huri na tanaloi belu me bue, ko a ruqi teri? 53 Ne lu ineu nau toga vataha rani nabemiu lo sarai ute gogona, ne gimiu nehe haulana nalimemiu te hurieu; ne anomiu mahogi hinaha, ko a dodo mo managi lolona.

54 Maraga nere ram wiribibie, ram sagabanie ram van meie lo valei Tomuei Rugurugu, ko i Peter mo hurie ne vagahao. 55 Maraga nere ram huru evi lo livugei mahoi vale uesi, ram soitoga hivo doluegi, ko i Peter mo soitoga lo livugi. 56 Ko a taqalugu tuegi mo lehie mo toga nabei evi mo vulegi, mo veve vena, Ko i gineu hinaha nabena vage. 57 Maraga neie mo haro, mo veve vena, Vavine, ne nau haroe. 58 Ko a kaliana tau, tuegi mo lehie, mo veve vena, Ko iniko gategale denire; ne i Peter vena, ineu hatie. 59 Ko a mahoi boni gategale mo hili, i tuegi den rahine mo gihisiagagi lune, mo veve vena, Ahogo wi i gineu naha nabena, huri neie a ta Galilea. 60 Maraga Peter vena, Vavine na he iloe tea a havahine gom veve. Ko siserigi lu ne mo veveve tau mo sigei a toa mo totoreto; 61 ko i Lord mo radakirimata mo lehi i Peter; ko i Peter bei ladohue taligu huri leo i Lord u veve lawea vena, Ve a toa vihe totoreto te mo sigei, gon harovohogieu vagatolu. 62 Ko i Peter mo vuvugi lue suvarea, mo tani dohidohi.

63 Ko inaraha rau hakovi Jesus ram sovue ram talie; 64 ko inere ram tali goro nagona, ram uhie vena, Gon veve gi leo i Prophet ihine mo vosavosago. 65 Ko nere ram veve vohovohonie vaga sasao.

66 Maraga mo rani, ira Tamaragai talo vao, ko ira Rugurugu lawua tora Huhui teri, ram sone bulutegi, ko ram van meie lo Valei vevegi, 67 ram veve vena, Iniko ve i Christ go veve lawe gamai. Maraga mo vena, Ve na veve lawe gimiu, gimiu neihe ladohogo tea, ko ve na uhi gimiu, gimiu neihe duvi goroau tea, ko neihe siregieu tea. 69 Ne denie siserinaha a Net tanaloi vi toga lo liine matuei God u managi. 70 Maraga nere doluegi ram vena,

Nei niko wi Netui God? Maraga neie mo vena, Gimiu ne veve ven ineu. 71 Nei nere vena, Ko, Gide da hike taligu huri havahine? huri gide da ron noda den wuwana sibona.

LUKE xxiii.

1 Ko a vao doluegi ram maraga ram vameie lawe Pilat. 2 Ko nere ram turigi suluie vurogi ram veve vena, Gamai gam lehi i gineu *naha* mo ware na vao, ko mo surigorora vate ram bulutegi homu lawe Kaisar, mo veve vena *neie* i Christ a ratahigi. 3 Ko ne mo huie vena, Iniko i ratahigi goro ra ta Judea? ne mo daragi goroe vena, Gom veve. 4 Ko i Pilat mo veve lawera Rugurugu lawua teri a vao vena, Na he leo hogo tea a leo asi me tanaloi *naha*. 5 Ko nere ram liidu suluie vena, Ne mo vai raga na sinobu, tau mo huhuire vataha vanue Judea mo tavuigi a Galilea mo dadari hano. 6 Ko i Pilat mo rono huri Galilea mo hui, vena a tanaloi *naha* ne ta Galilea. 7 Ko ne mo rono ve *neie* talo ure noi Herod, tau mo horae lawe Herod, ne mo toga a Jerusalem lo boni hinei.

8 Ko i Herod mo rono garea gi Jesus huri ne mo taran tuei vena lehie, huri ne mo rono datu sao hurie, ko ne mo taran vena leo a vaigivui *ne vi* *vei*. 9 Ko ne mo hui vatusao ginie, ne he gato tea vohogi. 10 Ko nere Rugurugu lawua ko ira Huhui ram labe tau, ram turigi mamahaginie. 11 Ko i Herod tora muremure anona ram vai vohoginie, ko ram boresaginie, ram saru goroe gena gavu u memea, ram horae taligu lobei Pilat. 12 Ko i Pilat tona Herod rom bulu garea taligu lo boni hinei, huri ru buluesi gitomue.

13 Ko i Pilat mo horagi buluteginire vomai ira Rugurugu lawua, ko nere a tanaloi retahigi, ko a vao, 14 mo veve lawera vena, Gimiu nem lai vomai i gineu *naha*, mere i hine mo *nahigi* vao, ko na mo hike garagaragi lo nagomiu *ne na* he leo tea a leo asi men tanaloi *naha* huri gineu sasao gemiu nem turie tau huri. 15 Ko i Herod vase he leo tea; huri na mo hora gemiu vonatu lawea, *ne* leo hi *vei* tea na havahine u tatarise huri nen vagamatea; 16 *ne na* vivihie virovo nabei sireginie taligu. 17 Huri anona taimere yin siregi getegale lawera lolo hawana. 18

Maraga nere ram ulo vagategale vena, Laivohogi i gineu na, ne go siregi Barabas lawe gamai ; 19 rau tugie tau tuei lolo valei vauvou, huri ne mo vai lagolagoginire talo vanue vutugao, mo vai vagamate irahine. 20 Ko i Pilat mo veve taligu lawera, huri ne mo taran vena siregi Jesus. 21 Nei nere ram ulo siagagi vena, Toto vehavehagi limana, Toto vehavehagi limana. 22 Maraga ne mo veve vagatoligi lawera vena : A havagineu uesti ne u vei ? Na he leo hue tea na havahine u tatarise huri mateana meie, na vivihie virovo, nabei sireginie taligu. 23 Ko nere ram navu garagara denie, vera toto vehavehagi limana ; maraga mo tulo domire vao tora ahuehu lawua. 24 Maraga i Pilat mo daragi veran huri nora taran. 25 Maraga ne mo siregi i gineu lawera nere ram taranie, rau tugie tau lolo ume vauveu, huri ne mo vai lagogi a vao, ko mo vai vagamate tuegi hine ; maraga ne mo vano mo siregi i Jesus lo limara.

26 Ko lune ram vameiie nere ram hakovi Simon ta Kurene, mo vomai den ute, ram mabu na qaleqale lo si-qana vena wali huri tagui Jesus.

27 Ko nere u teri, a sinobu ko a revavine ram hurie, mo vonosire, ram nara hurie. 28 Maraga i Jesus mo kileu tau mo veve vena, Raravavine teri netui Jerusalem, nen vese nara hurieu, ne nen nara taligu huri gemiu ko iranatumiu. 29 Huri, leo, boni mo vomavomai teu mo eno, irahine ran gato lolona vena, Nen gareahuri tubui sao, ko a taqanigi rahe bababa tetau, ko a huhu rahe huhu tetau. 30 Ko nere ran veve sueulu lawera yusi teri vena, Nen tanoi goro gamai, ko lawe na vusivusi teri vena, nen kuragi gamai. 31 Ko nen vei mereinaha gena gai u qaro, nen vai havahine gen na gai u koru ?

32 Ko ram vameiie meire gineuesi gairue veran vai vagamate buluteginire. 33 Ko mo dadari lo mahoi ute a heigi Kranion nere rau toto vehavehagi limana aiie, ko ira gineuesi vage, getegale lo limana matue, ko tuegi lo ma-wirine. 34 Maraga i Jesus mo veve vena, Mama, Gonladovohoginire, huri nere rau haro na gineu ram vai. Ko nere ram hilegi nona gavu ram vai nora gigilegi huri. 35 Ko a vao ram labe ram leobibie, ko a tanaloi retahigi teri meire ram sovye, ram veve vena, Mo vagamasoi naraha

wagineu, ne na vagamasoie sibona, ve neie i Christ, i Gineu leo roto noi God. 36 Ko ira *soldier* ram sovue, ram va lebeie, ram sogagi biimo lawea, ram veve vena, Iniko vei retahigi gorora ta Judea go vai vagamasoigo. 38 Ko mo uli a gigilegi loulune gena letas ta Grik, tı Rom, ta Israel vena, Naha a ratahigi goro ra ta Judea.

39 Ko tuegi gineuesi rau duletaginie tau, tau mo mero ginie, tau mo vena, Vei niko i Christ, gon vagamasoi gide. 40 Ne a tuegi mo daragi, mo veve goroe tau vena, Go he matagu tetau huri God, nei niko lo vevegi vagamate getegale *naha*? 41 Ne u tatarise lawe gideru, huri gideru dorom lai u tatarise huri nodaru lalakoa, ne neie mo rono gagarisi vurogi. 42 Maraga ne mo veve lawe Jesus vena, Lord gon ladoau tagaha gon vano lo nom ute. 43 Maraga i Jesus vena, Nam veve lawego vena, gaqarigi dori toga bulutegi a Paradis.

44 Ko a mahoi bon gaionogi lehe, ko a dodo mo gao goro vanue teri mo dadari lo mahogi gaisiwogi. 45 Ko a aho mo mataru, ko a tuvegi roroi goro Ume gogona mo mariqe. 46 Ko i Jesus mo gagaili siaga vena, Mama, nam sakatagi natamateku lo limemu, ko mo gato merenaha mo rovo tau, mo mabusurigi vagategale. 47 Ko i Retahigi goro vudolue mo leo havahine mo vai, mo ware gareagi God mo veve vena, Hogo i gineu *naha* u vovohoi. 48 Maraga a vao doluegi ram sone bulutegi ram hale vomai ram lehi na lalakoa teri u vei, ram vosa namabure ram van taligu. 49 Ko ira havana doluegi ram labe vagahao, ko a vavine sao rau hurië tavomai a Galilea, ram leo nora na gineu teri *naha*.

50 Ko leo i gineu hena Joseph, neie getegale dena buri Vevegi, a matai tanaloi ko u vovohoi. 51 Ne he daragi goro noro leo tea, ko nora lalakoa, neie ta Aramathea a duvii venue ta Judea, ko mo toga tare nona a ure noi God. 52 Tau mo van lebei Pilat, mo navu nabetu Jesus. 53 Tau mo lai hivo, mo lulugoroe ge qana, mo mabue lolo walui yetu rau totó tau, rahe eno tetau lolona. 54 Ko a bon gismamate, ko a bon mabusirigi mo kakarani. 55 Ko a vavine teri rau vomai bulutegi meie a Galilea, ram huri, ram leo na walui, ko rau halo vahavagi nabetunc. 56 Maraga nere ram walidori teligu, ram vurugegi gineu

buhoru teri, ko a mur; ko lo bon mabusurigi mo mabuhoragire huri Leo huhui.

LUKE xxiv.

1 Maraga lo boni gategale lolo robon *nere* ram vano huri na walu, ram hako na gineu buhoru teri *nere* rau vurugegi tau beno, ko rahine ram duleire. 2 Ko *nere* ram lehi na vatu rau weli vohogi beno den walu. 3 Ko *nere* ram ahu lolona, ne tau rahe leohue tea naturei Lord Jesus. 4 Ko lu mo mese lawera, leo, irahine gairue rom labe nabera ru seru na gavy u wodo. 5 Ko lu *nere* ram matagu, ram ate surigi nanagora lo tano, inere rom veve lawera vena, Nem hikesi i gineu u maso nabera tamate huri hano? 6 Neie hatie hano, ne u maraga, ne lado taligu huri gineu ne u veve tau beno lawe gimi lu ne u toga a Galilea, 7 ne mo veve ve vi sunun vohogi na Net tanaloi lo limara gineuesi, ve vi toto vehavehagi limana, ko ve vi maraga taligu lo boni gaitoligi. 8 Ko a domire bei leleo huri nona leo, 9 ko mo laidori teligu den a walu, mo veve na gineu teri hinaha lawera domagi gategale, ko lawe *naraha* teri. 10 Maraga Meri Magdalen, ko i Joana, ko i Meri i garuei James, ko irahine vage nabera ram veve merehinaha lawera Sala. 11 Ko *nere* ram lado huri nora leo mere a leo kalikeli, ko rahe ladohogosire tea. 12 Maraga i Peter mo maraga mo toa huri na walu, mo taqao mo lehi na saqule gai gagavui tamate mo eno gahea, mo laidori teligu mo garigi samegi huri gineu u vei teu.

13 Ko, lehie, *nere* gairue denire lo boni vohogi hinei rom van lo vanue vutugao a hegi Emaus; u vagahao mere a mahogi *nayulu* gaiono dena Jerusalem. 14 Ko inere rom vano ro veveve huri gineu saosao teri ne u vei teu. 15 Ko lu rom veve rom hike, i Jesus mo vena bulusire, ko mo van yagategale meire. 16 Ko a matara mo vivivi, rohe iloe te ve neie. 17 Maraga mo vena, Ahava leo teri hinaha gimiru nero vano vuiveve mo tatarise, ko nanagomiru mo *nalagi* huri? 18 Maraga i tuegi nahenana Kleopas mo duvi mo vena, Iniko gahego i toga kali a Jerusalem, ne gu haro na gineu mo vai aiie lo boni teri hinaha? 19 Mo vena, Ahava gineu? Maraga rom vena, A gineu teri huri Jesus ta Nasaret, ineie a Prophet, u managi nona

leo, ko gi nona ragahui doluegi lo nagoi God, ko a vao doluegi. 20 Ko huri ra Tomuei Rugurugu, ko ira ratahigi goro gamai ram sireginie vera vevegi vagamatea, ko rau toto vehavehagi limana beno. 21 Ne igamai gam lado tare tau ve neie vi riqe mesebe denire ta Israel, ko vase a gineu mo vai teu a boni gaitoligi siserinaha. 22 Ko a vavine lavasige vase dei gamai mo vai vutugegi gamai, nere ram rorogo huri na walu ; 23 ko nere rahe lehi naturana tea, ko ram walidori vomai, ram veve ve nere ram lehi na angel teri ram veve ve u maso. 24 Ko a lavasige den gamai ram van huri na walu ram leo mere a revavine ram veve tau, ne tau rahe lehie tea. 25 Maraga mo veve lawera vena, Ra rerana, A taqanimiu u siaga ve ne lado-hogo a gineu teri ira Prophet ran veve tau u tuei. 26 He tatarise te huri Christ ve vi rono gagarasi tamerehinaha, ko ve vi ehu lolo varavarana ? 27 Maraga ne mo tau-vuigi hage huri Moses tora Prophet teri, mobei veve riqe a gineu u reve doluegi teu lo Revereve u gogona hurie. 28 Ko ragetolu ram kakaran nabei venue vutugao rom van aiie ; ko i Jesus mo vai vena na labe taso. 29 Ko inere rom duvi goroe, rom veve vena, toga beno nabemaru, huri a galaloga mo kakarani, ko a aho mo tubegi beno. Maraga ne mo ahu va vena toga nabera. 30 Ko nere ram toga huri gaganie, mo hakovi na *bread*, mo gareahuri, mo vise, mo horagi vatahara. 31 Ko namatara mo tawaga, ko rom leo hogosie ve ineie ; tau ne mo viro siserigi denire. 32 Maraga inere rom vuiveve vena, Taqanideru he lodoasi tehuri lu ne mo veve lawe gideru lo matahala, ko lu ne u sere lue lawe gideru a Revereve u gogona ? 33 Ko inere rom maraga lo mahoi boni ne hinei, rom laidori teligu i Jerusalem, ko rom leo huara a domagi gategale, ko irahine vase nabera ram sone vagategale, 34 maraga nere ram veve vena, I Lord u maraga hogo, ko mo sere lue lawe Simon. 35 Maraga inere ram veve na gineu u vei teu lo matahala, ko rom leo hagosie yahavagi lu ne mo vise na *bread*.

36 Ko lu nere ram veveve huri, i Jesus mo labe lo livuggeli, mo veve lawera vena, Tamata nabemiu. 37 Maraga a kokosi mo laire, ko nere ram ruqe garagara, ram lado ve nere ram lehi na gineu vui. 38 Maraga mo vena, Gimiu

ne sage gimiу hurihano? ko huri havahine a domiana mo hage lolo taqanimu? 39 Ne leo nomiu nalimeku, ko a karuku, ve ineu vohogi; ne tatano vahagieu, ne leo nomiu, a gineu vui a yihogogi, ko a huigi hatie mere gimiу ne leo luku. 40 Ko mo veve vun merehinaha mo sere lue lawera nalimana ko a karune. 41 Ko lu nere rabei lado samsamegi huri verega, ko bei gerigisamegi, tau mo veve lawera vena, A hinaga tea hano? 42 Maraga nere ram lai lawea a gasiutui ige rau honi, ko a nubuibi. 43 Ko ne mo lai, mo gani lo nagora.

44 Maraga mo vena, Nau veve beno tamerehinaha lawe gimiу, lu nau toga nabemiu, ko ve a gineu saosao rau reve tau tuei hurieu noi Moses tora prophet, ko lo Ahi teri vi en lu vohogi. 45 Maraga ne mo waga na taqanire ve ran lolo rani huri Revereve u gogona. 46 Mo veve vena, U reve tau tuei merenaha, ko ve anoi Christ vi rono gagarasi vohogi merenaha, ko vi maraga den a mateana lo boni gaitoligi, 47 ko ve vi veve na lado wenigi, ko a lado vohogi gineuesi lawera hala teri vi teuvuigi hage a Jerusalem. 48 Ne igimiу ira veve gigilegi huri gineu naha. 49 Ko ne leo vomai, nam hora vanatu lumiу a ligoligogi noi Tamaku; ne ne toga lo vanue vutugao Jerusalem, vi seru goro gimiу gina managi taeulu.

50 Ko ne mo tomueginire mo dadari a Bethania; ne mo haulana nalimana mo vaigareaginire. 51 Ko lu mo vaignareaginire tau, mo vagahao denire mo hau kalo eulu. 52 Ko nere ram sisiqueu goroe, ko ram walidori teligu gi verega a Jerusalem. 53 Ka ram toga gesegi lo livugeisara u gogona ram gareahuri, ko ram vevegareagi God.

A LALAKOGI NORA HORA i.

1 A revereve lehe taugitomue neu nom veve tuei lawego, Theophilus, 2 huri lalakoa i Jesus u teuvuigi teu, ko mo huhui, mo dadari lo boni mo lai kaloe, ne u lei yunu beno a leo gi Vui u Gogona, lawera Hora ne u leorotovire. 3 Ko ne u sereduru lawera ve u maso, ba u rono gagarasi teu, gina gigilegi u sao, mo serelue lawera a bon navulu geivesi, mo veve lawera huri gineu u teri lo ute noi God. 4 Ko mo sone bulutegi meire, mo surire dena vate ram

toa den Jerusalem, huri vera toga tare a gineu a Mama mo ligogi teu, ko ve lehe hou, gemiu neu ron beno meieu. 5 Huri John mo garuhi-gogona nona gen a wai, ne vi garuhi gemiu gen a Vui u Gogona, a bon naha hi sao tetau.

6 Ko nere ram sone bulutegi beno, nere ram huie vena, Lord, goi vei raga taligu sisseri naha a ure lawe Israel. 7 Ko mo veve lawera vena, Hate nomiu ve ne iloe a higao, ko a mahoi higao, a Mama mo mabu nona lo nona a tanoi retahigi goro. 8 Ba gemiu nei lei nomiu a managi, lo Vui u Gogona, mo hivo lou lumiu beno, ko gemiu nen veve u tatarise hurieu a Jerusalem, ko a Judea doluegi, ko a Samaria, vin dadari lo goloi ure. 9 Ko mo veve vun merenaha mo hau kaloe, ko nere ram leo; ko a dodo mo laie hage den matara. 10 Ko lun nere ram dada sueulu huri nona a muleana, leo, a tanaloi garue su seru a gavu mevute rom labe beno meire, 11 mo veve vena, Naraha ta Galilea, hurevine gemiu nem labe nem dada sueulu? i Jesus nelehe mo laie vonatu den gemiu eulu, vin himei tagaha, mere gemiu nem lehie mamou naha mo hage eulu.

12 Ko nere ram walidori teligu a Jerusalem dena vusi a hegi Olivet, u toga kakaran a Jerusalem a mahogi mere ram vano utu lo boni mabusurigi. 13 Ko rau vomai lolо venue, ram sure hage lo kulei vale nere ram toga aiie, i Peter, ko i John, ko i James, ko i Andrew, i Philip tona i Thomas, Bartholomew tona i Matthew, James netui Alpheus, ko i Simon Selotes, ko i Juda tehi James. 14 I naraha doluegi naha ram bulubulutegi huri tataro meire vavine, ko i Meri retahi Jesus, ko ire tehine.

15 Ko lo bon ne lehe i Peter mo maraga lo livugegi retehire; ko nahera a vao ram sone bulutegi mere vudolie vagategale ko a avigi navul gairue; mo veve vena, 16 Naraha retehiku, a revereve naha mo tu lune hogo, ko he vagasile tea, a Vui u Gogona mo ligogi muegi teu gi sinoi David huri Judas, mo tomuegi naraha ram hakovi Jesus teu. 17 Huri mo valu bulutegi beno neie tau mei gide, go ne mo hako nona beno tau naduvine lo lalakogi naha. 18 Ko neie naha mo lai goro a nume gina tawetawei galegaleasi, ko mo serigi liliugie hivo, mo tatugiwagae, ko a tinaena doluegi mo malue. 19 Ko naraha doluegi ram

toga a Jerusalem mo ilo a gincu, ko mo ware a nume lehe lo domire Akeldama, ve a nume dai lune. 20 Huri mo reve lo revereve Ahi teri vena, Valena na vano, ko hine navese toga lolona, ko, Ihine na lai sesei nona a tanoi leogoro. 21 A huri a gineu naha, noihine getegale den naraha rau bulu tuturedu vomai mei gide, lo bon naha i Lord Jesus mo vomai vunigi teu, ko mo malue vonatu lo livugada, 22 mo tauvuigi vomai lo garuhi-gogona noi John, mo dadari lo bon lehe mo lai kaloe den gide, nona hogo vevi teuvuigi veve bulutegi u tatarise mei gamai huri nona maraga taligu. 23 Ko nere ram labetagi garue, i Joseph u warea i Barsabas, mo ware taligu vena Justus, tonia Mathias. 24 Ko nere ram tataro, ram veve vena, Lord, gu iloe taqanire a tanaloi doluegi, 25 gon sere duru, ko gon leo ruru ihine naha den tuana, ve na hako naduvine lo lalakoa naha, ko a tanoi Hora i Judas u soi denie tau, vena vano lo tanona sibona. Ko nere ram mabu nora gigilegi teri huri garue, ko mo hogo lui Mathias, ko mo valu buluteginie meire Hora a domai gategale.

A LALAKOGI NORA HORA ii, 1-21.

1 Ko mo rovo vun be a bon Pentekost, nere doluegi ram sone vagategale lo yusigi geitegale. 2 Ko siseri mo himei naha eulu a dumigi mere a dumilani siaga mo ue vomai, ko mo vai horo a vale doluegi nere ram toga lolona. 3 Ko mo serelue van lawera a muigi teri mo vilewahe, mere avi, ko mq rovo hivo vataha ulure. 4 Ko nere doluegi, ram hora gina a Vui u Gogona, ko mo veve raga gina a gato u wagwagineu, mere a Vui mo vai ven nere a veve lue.

5 Ko me toga be a Jerusalem nere Israel ram hako bibi na leo, denire vataha vao teri naha a ure. 6 Ko ram ronhogo a dilogi dumdumi naha, a vao ram sone bulutegi, ko mo vai ven nere ram vutugegi, huri ram ronhogo nere ram veve vataha leora hogona. 7 Ko a vutugegi mo vai ire, ko nere ram matagu hogona, ram mamama ram vui veve vena, leo, hatie ta Galilea hogona naha sao ram veve? 8 Ko gide doluegi dam ronhogo vataha domide dam vora vomai tau lolona vahavagi? 9 Ra ta Parthia, ra ta Media, ko ira ta Elam, ko naraha ram toga a Meso-

potamia, a Judea, a Kapadokia, a Pontus, a Asia, 10
 a Phrugia, a Pamphulia, ko nere ram toga a Libua kakar-
 ran Kurene, ko nere hala ta Rom, ra ta Judea, ko ra Pro-
 selut, 11 ra ta Keret, ko nere ta Arabia, gide dam ron-
 hogo nere ram sere vataha domide a gineu vui teri noi
 God? 12 Ko nere doluegi ram awagi, ram lado halagai-
 rue, rom veveginire vena, A havahjine naha? 13 Ko a
 lavasigi ram garagi, ram veve vena, Ira gineu naha ram
 madigena a waen lulum. 14 Ko i Peter, ko nere domai
 gategale ram labe sueulu, tau mo veve sueulu, mo gato
 lawera vena, Naraha, ira ta Judea, ko gimiu doluegi nem
 toga a Jerusalem, nen ilo nomiu naha, ko nen rono loku
 leo. 15 Huri a gineu wi naha rahe maiweiwei tea mere
 gemiu nem lado, no a mahoi bon vurogi gaitoligi naha;
 16 ne naha a gineu mo ligogi tau tuei lawe Joel a Prophet
 vena, 17 Lo boni teri a tagu vi merenaha, anoi God mo
 veve vena, Nai lini vanatu den noku Vui loului vihigogi
 doluegi, ko ira natumi a mera, ko a vavine ve ran ligoli-
 gogi, ko ira malakelo anomiu ran leo nunugi teri ko ira
 tamaragai anomiu ran bobore. 18 Ahogo, ne nai lini
 vanatu, den noku Vui lure hora teri anoku, a mera, ko a
 vavine, lo boni teri ne hinei, ko nere ran ligoligogi hurie.
 19 Ko nai nasagi a vaigivui teri lo maile eulu, ko a gigi-
 legi teri lo tano lovavagi, a dai ko a evi, ko a ahi vi taqa-
 tutu. 20 Ko tomuegi a aho vi dori gidodo ginie, ko a
 vule vi dori gina dai ginie, ko a bonin Lord nehi u lawua,
 ko a varavarana bei dadari. 21 Ko vi merenaha, vata-
 hagi hine vin warewaregi nahei Lord vi vagmasoie huri.

MOORE
MOORE
MOORE
MOORE